TDK-dolgozat

2021.

Kőszegi-Görcsi Vanessza, Pusztai Klaudia
Pénzügyi és Számviteli kar

A BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM HALLGATÓINAK KOCKÁZATAI A 2021-ES ÉVBEN

THE STUDENT'S RISKS AT THE BUDAPEST BUSINESS SCHOOL IN 2021.

Dr. habil. Farkas Szilveszter

Kézirat lezárásának dátuma: 2021. 11. 02.

TARTALOMJEGYZÉK

1.BEVEZETÉS 5

2. KOCKÁZATOK ÉS AZOK KEZELÉSE 8

3. A SIMONS-FÉLE KOCKÁZAT-KALKULÁTOR 13

4. A HALLGATÓI KOCKÁZAT-KALKULÁTOR 16

5. AZ EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA 21

5.1. A TAVASZI FÉLÉVBEN KIKÜLDÖTT KÉRDŐÍVRE KAPOTT VÁLASZOK .. 21

5.2 AZ ŐSZI FÉLÉVBEN KIKÜLDÖTT KÉRDŐÍVRE KAPOTT VÁLASZOK 24

5.3 A HALLGATÓI KOCKÁZAT-KALKULÁTOR EREDMÉNYE 26

5.4. A KÉRDŐÍVEK ÉS KALKULÁTOROK ÖSSZEHASONLÍTÁSA KÜLÖNBÖZŐ SZEMPONTOK ALAPJÁN 29

5.4.1 A KÉT KÜLÖNBÖZŐ IDŐPONTBAN VÉGZETT FELMÉRÉS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA 29

5.4.2 A KÉT KÜLÖNBÖZŐ FELMÉRÉSHEZ TARTOZÓ KOCKÁZAT-KALKULÁTOR ÖSSZEHASONLÍTÁSA 37

5.5 EGÉSZSÉGÜGYI KOCKÁZATOK 39

6. ÖSSZEGZÉS 42

FELHASZNÁLT IRODALOM 47

MELLÉKLETEK 49

1.SZÁMÚ: 49

2.SZÁMÚ: 55

ÁBRAJEGYZÉK

1.SZ. ÁBRA: FŐBB KOCKÁZATI TÍPUSOK 8

2.SZ. ÁBRA: SIMONS - FÉLE KOCKÁZAT-KALKULÁTOR 13

3.SZ. ÁBRA: SIMONS-FÉLE HALLGATÓI KOCKÁZAT-KALKULÁTOR AZ TAVASZI FÉLÉVBEN 27

4.SZ. ÁBRA: SIMONS-FÉLE HALLGATÓI KOCKÁZAT-KALKULÁTOR AZ ŐSZI FÉLÉVBEN 28

5.SZ. ÁBRA: „AZ ALÁBBI KOCKÁZAT MENNYIRE JELLEMZŐ RÁD?" – VÁLASZOK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA 32

6.SZ. ÁBRA: A HALLGATÓK SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁSA A TANULÁS MÉLYSÉGÉT ILLETŐEN, A 2021-ES ÉVBEN 35

7.SZ. ÁBRA: A HALLGATÓI KOCKÁZAT-KALKULÁTOROK ÖSSZEHASONÍTÁSA 38

8.SZ. ÁBRA: A VÍRUS CSÖKKENTÉSE ÉRDEKÉBEN TETT ÓVINTÉZKEDÉSEK A BGE-PSZK HALLGATÓI ÁLTAL 40

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1.SZ. TÁBLÁZAT: AZ ONLINE OKTATÁS ALAPELVEI ÉS A HOZZÁTARTOZÓ KOCKÁZATKEZELÉSI STRATÉGIÁK 11

1.Bevezetés

Dolgozatunk a Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügy és Számviteli Kar hallgatóinak kockázatait térképezi fel, amely egy úgynevezett kockázat-kalkulátor segítségével összképet mutat a hallgatói lét által vállalt kockázatokról. Azért választottuk ezt a témát, mert mint végzős diákok, mi is megtapasztalhattuk milyen nehézségekbe ütközik egy hallgató nap mint nap, és ennek kiküszöbölése, illetve figyelembevétele, akár oktató vagy diák szempontjából is lényeges változásokhoz vezethet. Ezen kutatás eredményére támaszkodva szeretnénk majd, a lehetőségeinktől függően, javaslatot tenni a diákélet megkönnyebbítése érdekében. Továbbá hallgatótársaink figyelmét is szeretnénk felhívni bizonyos jelenségekre, amelyek mindennapjainkat körül ölelik, és ezzel is kockáztatva diplomaszerzésünket, és célunk elérését. Ugyanis jelentős mértékben hozzá tudunk járulni a kockázatok mértékének csökkentéséhez, amely minden szempontból kedvezőnek tekinthető.

A mindennapok során figyelembe se vesszük, hogy mennyi kockázat rejlik már csupán abban, hogy reggel útnak indulunk a munkahelyünkre, az iskolába, vagy a mindennapi teendőnket elvégezni. Megfeledkezünk arról, hogy céljaink elérése nem csupán idő és energiaráfordítással jár, hanem számos kockázatot vállalunk tetteinkkel. Ennek csupán egy töredékét emelnénk ki a hallgatók életéből, amely az egyetem számos kockázatát térképezi fel, amelyből sokat észre sem veszünk a hétköznapokban. Ha már csak egy ember figyelmét sikerül felhívnunk a dolgozatunkkal, akkor már elértük a célunkat.

Mint minden szervezetnek, így a felsőoktatási intézményeknek is számos kockázata van. Ha már ezen intézményeket vizsgáljuk, akkor azon belül számos területen felfedezhetjük őket, akár az oktatók által generált (a későbbiekben kifejtésre kerülnek), akár a hallgatókat körülvevő feszültségforrásokról is legyen szó.

A kalkulátor az általunk mért kockázatokat összegzi, és képet ad arról, hogy milyen szintű feszültség rejlik egy egyetemi hallgató életében. Szeretnénk itt hivatkozni egy számunkra kedves idézetre, amely összefoglalja annak a lényegét, hogy miért is küzdünk sokszor az álmainkért, miért is vállaljuk azt a rengeteg kockázatot, amelyet az élet minden nap elénk sodor. „Aki nem kockáztat, nem is nyerhet” (Farkas – Ivanyos – Szabó 2020, p.52).

Nem véletlenül vállaljuk ezeket a kockázatokat a mindennapokban, hiszen tisztában vagyunk vele, hogy a nyeremény, ami többségében a célunk elérését jelenti, nem ingyen van, tennünk kell érte, még ha több kockázatot is rejt magában. De manapság mivel nem vállalunk már kockázatot? Azzal is kockáztatunk, ha kimegyünk az utcára, mert bármi történhet velünk, akár baleset is érhet minket. De ha nem megyünk ki az útra, akkor hogyan élünk? Ha alapvető

kockázatokat nem vállalunk nap mint nap, akkor egyhelyben toporgunk az életben, és nem jutunk előrébb. Manapság már életünk szerves részét képezik. Márpedig köztudott, hogy minél nagyobb kockázat rejlik valamiben, annál nagyobb az a bizonyos „nyeremény". Nyilván persze azt is figyelembe kell vennünk, hogy az adott nyeremény mennyi kockázattal jár, és mérlegelnünk kell, hogy vajon megéri-e. Aztán persze azt is számításba kell vennünk, hogy ha vállaljuk, akkor nem biztos, hogy nyertesen jövünk ki az adott szituációból.

Ötletünk alapját a Simons-féle kockázat-kalkulátor adta, amely a vállalkozások számára összképet ad kockázataik jelentőségéről, és adott esetben jelez a vezetőknek, és felhívja a figyelmet a mielőbbi változtatások esedékességéről, illetve megnyugvást is nyújthat a kedvezőbb esetekben. Ezen kalkulátort alakítottuk át egy hallgatói verzióra, amely az egyetem vezetőségének és persze a diákoknak egyaránt ad egy képet a jelenlegi helyzetről, amely sajnos a vírushelyzetet is szem előtt tartja. Márpedig az online, illetve hibrid oktatás az elmúlt egy-két évben vált ismertté, így mindenki számára viszonylag újdonságként szolgál, ezáltal még számos területe feltérképezést igényel mind a hallgatók, mind pedig az oktatók viszonylatából. Mi is érintettek vagyunk a témában, így belső résztvevőként tudjuk majd a saját tapasztalatainkat is megfogalmazni, és megosztani.

A kalkulátor több egységből épül fel, amelyet a későbbiekben részletesen bemutatunk majd. Több egységre bontva vizsgáltuk a kockázatokat, és ezekhez kockázati értékeket rendeltünk kérdőívünk alapján. Majd ezen értékek összegzésre kerülnek, és bizonyos zónákba oszthatjuk kapott eredményünket, amely a biztonságostól a veszélyzónáig bárhol elhelyezkedhet.

Felállítottunk egy hipotézist, amelyre a kutatásunk épül, és megfogalmazni azon kérdést, amely alapjául a dolgozat szolgál, és amely végén szeretnénk a tézisünket megdönteni, avagy megerősíteni, és kérdésünkre választ adva javaslatot tenni. A hipotézisünk a következő: A Budapesti Gazdasági Egyetem a biztonságos zónába eső értéket fog eredményezni a kockázatait tekintve, amely arra enged következtetni, hogy az oktatók példa értékűen végzik munkájukat, a hallgatók pedig a kockázatokat időben felismerve igyekeznek kikerülni azokat. Ebből adódóan a kérdésünk a következő, amelyre a későbbiekben keressük a választ: Mennyire jelent nagy kockázatot a vírushelyzet az oktatásra, és a diákok milyen jellegű kockázatokkal szembesülnek nap, mint nap a hallgatói élet során? Ezáltal kutatásunk céljaképpen a kockázatok csökkentésének lehetőségeit foglalnánk egységbe.

Dolgozatunk felépítése a következő: A bevezetést követően az alapvető fogalmakat szeretnénk tisztázni a témát illetően, illetve a kockázatkezelés módjaira és lehetőségeire szeretnénk kitérni, majd a felsőoktatási intézményeket körülvevő számos kockázatról ejtenénk

szót. A dolgozat alapjául szolgáló Simons-féle kockázat-kalkulátort szeretnénk részletesebben bemutatni és értelmezni. Ezek után a kutatási folyamatot fogjuk bemutatni, többek között az alapul szolgáló kérdőívek és azok felépítésére fektettük a hangsúlyt. Itt a felmérések bemutatására kerül sor, majd az eredményeit ismertetnénk, és a kalkulátor feldolgozását mutatnánk be. Majd ezután a kalkulátor általunk használt változatát, annak felépítését és részletezését szeretnénk ismertetni. Szeretnénk összehasonlítást végezni két különböző időben végzett felmérés között, és ezáltal hasonlóságokat és különbségeket felfedezve észrevételeinket feltárni. A kockázatokat megvizsgáljuk egészségügyi szempontból is, hiszen fontos eleme dolgozatunknak. Majd végezetül szeretnénk következtetéseket levonni eredményeink alapján, és a dolgozat elején ismertetett kérdésre választ adva fogalmaznánk meg javaslatainkat a kockázatok redukálása érdekében, illetve itt kapnánk választ hipotézisünk helytállásának milyenségére is.

Fontosnak tartjuk továbbá megemlíteni, hogy kutatásunk egy úgynevezett pilot kutatás. Kutatási tevékenységünk egy komplex problémát vizsgál egy minta alapján, és megoldani igyekszik azt, amely állandó résztvevői kör bevonásával történik. Kérdőívünk nem jutott el minden hallgatóhoz, így csak egy adott létszám keretein belül vizsgálódtunk. Így ezen válaszokból indultunk ki, és következtettünk a hallgatók kockázataira.

A következőkben szeretnénk tisztázni az alapvető fogalmakat, amelyek a későbbiek során megemlítésre kerülnek. Továbbá a kockázatkezelés módjaira és lehetőségeire szeretnénk kitérni, és a Simons-féle modell részletesebb bemutatására és értelmezésére kerül sor.

2. Kockázatok és azok kezelése

Mint azt már korábbi tapasztalatok mutatták, a felsővezetők kevésbé látnak bele a vállalat kockázataiba, mint a beosztottak. Nos ez az egyetemeken is hasonlóképp működik, hiszen az oktatók, és az intézmény vezetői kevésbé látnak bele a diákokat körülvevő kockázatokba. Noha a legtöbbet jelentős mértékben csökkenteni tudnák, ha tudatában lennének ezen feszültségforrásoknak. Ezen felméréssel szeretnénk ezt a folyamatot is elősegíteni, hiszen a hallgatókat kérdeztük ki a véleményükről, tapasztalataikról, amely az oktatók szempontjából is számottevő lehet a későbbiek során.

De mi is az a kockázat, és hogyan tudjuk csoportosítani?

Számos megközelítése van a fogalomnak, de ami az általunk vélt leginkább kézzel fogható definíciót választottuk, amely a következő: „Azon események bekövetkezési valószínűségének az átlagos várható értéke, amik negatív, nem kívánt hatással járnak az emberre és környezetére.” (Domonkos-Nyéki-Jakovác-Németh-Hatvani, 2015, p.14)

Tehát a kockázat mérhető, és hatása többnyire negatív. Csoportosításának számos lehetősége van, többek között vannak a külső és belső kockázatok. Míg a külső kockázat az adott szervezet döntéseitől függ, addig a belső kockázatok a belső döntéseknek tudhatóak be, ide tartoznak például a pénzügyi döntések is, tehát ami szoros összefüggésben van a tevékenységgel. Fontos, hogy meg tudjuk különböztetni, és kategóriába tudjuk sorolni az adott kockázatot, hiszen nagy segítséget nyújt mind a felelős megkeresésében, mind pedig a probléma orvoslása érdekében. Minél sűrűbben kell elvégezni a feltérképezését, hiszen annál hamarább kiszűrhető a rendszerből, és annál hamarább kezelhető, ezáltal is növelve a hatékonyságot.

1.sz. ábra:
Főbb kockázati típusok

Forrás: Dr. Fekete, 2009, p 1

Az 1. ábra alapján láthatjuk, hogy létezik egy másik lehetséges csoportosítás szerint megkülönböztetjük a pénzügyi és finanszírozási, stratégiai, működési és projekt kockázatokat, amelyek az adott területen jelentkező kockázatokat foglalják magukban. A pénzügyi és finanszírozási kockázatkezelés, nevéből adódóan pénzügyi és finanszírozási ügyletekhez, tevékenységekhez kapcsolódó kockázatok elemzésével, kezelésével foglalkozik. Ilyen kockázat lehet a hitelezési, kamatláb, árfolyam, valamint likvid eszközök árfolyamával összefüggő kockázatok. A stratégiai kockázatkezelés a vállalat életében bekövetkezett változásokat foglalja magában, tágabb környezetben. Ilyen kockázatok a törvényváltoztatásokból, a stakeholderek1 döntéseiből, a vevők, szállítók véleményéből, s egyéb, a külső környezet megváltoztatásból eredő kockázatok. A működési kockázatkezelés a belső tényezők változtatásából eredő kockázatokat foglalja magába. Ilyen kockázatok a vállalat szegmenseinek változtatásaiból eredő kockázatok, mint például az IT-, HR-támogatás, ilyen kockázat lehet még a vállalat működésében hozott változtatások, a kommunikáció és az ellenőrzések (audit) lebonyolításának megtervezéséből, a katasztrófavédelem tervezéséből adódó kockázatok. A projektkockázatkezelés esetén az előzőleg említett kockázattípusokból bármely előfordulhat, akár ezek kombinációja is. (Dr. Fekete, 2009, p.1-2)

Ha a kockázatunkat azonosítottuk, akkor értékelnünk és kezelnünk is kell azokat. A kezelés folyamatának három fő szakasza van: kockázat felmérése, kockázatelemzés és értékelés, majd a kockázatcsökkentés. (Tóth, 2007, p.19)

Dolgozatunk főképpen a felsőoktatásban tanuló diákok kockázataival foglalkozik. Számos feszültségforrás adódik a mindennapok során, amelyek mellett több esetben elmegyünk. Természetes módon vannak az olyasfajta kockázatok, amelyek a tanulási folyamatok, az információáramlásból, és egyéb más okokból kifolyólag vannak jelen, viszont nem is gondolunk bele abba, hogy már maga a hallgató egészségügyi állapota is hordozhat jelentős kockázatokat. Ha jobban elmélyülünk ebben az álláspontban, akkor rájövünk arra, hogy többségében, szerencsés módon egészségesnek mondhatjuk magunkat, és nincsenek olyan hátráltató gondjaink, amelyek a tanulási folyamatainkat is megnehezítenék. De találkozhatunk számos olyan tanulóval, aki például már a kezdetekben magasabb kockázatokkal vágnak neki a továbbtanulásnak. Ide sorolhatjuk a fogyatékkal élők és alacsony társadalmi-gazdasági státuszú diákokat is. Több megközelítésben is beszélhetünk ezen kockázatvállalásról. Akár a szülők, akár a gyermek, vagy akár a tanítók oldaláról is szemlélhetjük, hiszen sokkal több időt,

1 Stakeholder = a vállalkozásban érdekelt személy (pl. befektetők, szponzor, tulajdonos(ok), munkavállalók …).

energiát és figyelmet igényelnek. De persze nem csak az egészségügyi állapot, hanem a hátrányosabb helyzetű diákoknál is felfedezhető jelenség, hogy magasabb kockázatokkal indulnak. Amikor a család nem tudja oly módon támogatni pénzügyileg a gyermeket, ahogyan társait támogatják, és amikor nem tudják a tanszereket és tankönyveket megvásárolni. Sokan el sem jutnak az egyetemig és főiskoláig, hiszen pénzügyileg nem engedhetik meg maguknak. (ASHE, 1990)

Az önköltséges hallgatók kockázata az elmúlt évben többszörösére nőtt, hiszen a járványhelyzetben rengeteg munkahelyről elbocsátották a munkavállalókat, és akit eddig a család támogatott, az most szintén nehéz helyzetbe került emiatt. További felsőoktatási kockázat a saját szabadságunk beosztásában is rejlik. Kiszakadunk egy középiskolás környezetből, egy olyan felsőoktatási intézménybe, ahol már nincsenek olyan jellegű kötelezettségek sem, illetve saját magunk idejét beosztva döntünk teendőinkről. Úgy véljük az első félév a legkockázatosabb ebből a szempontból, hiszen a diákoknak meg kell tanulni ezt a „szabadságot" valamilyen módon kezelni. Nem beszélve arról, hogy új környezet, ismeretlen arcok és oktatók vesznek körül. El kell sajátítani egy új fajta tanulási módszert, és felelősségteljes döntéseink árán jutunk előrébb tanulmányainkban. Itt megjelenik a „lemorzsolódás" kockázata is ezen okokból kifolyólag, akinek nem sikerül beilleszkedni ebbe az új fajta életstílusba.

Egy kimutatás szerint 2020/2021-ben a mentális jólét hiánya is nagyban hozzájárul a kockázatok meglétéhez, amelyre a COVID-19 is nagy hatással volt. A top 5 kockázat, amelyet mértek, a következők: a pénzügyi fenntarthatóság, újonnan felvett diákok, működés folyamatossága, új munkaerő felvétel és a COVID-19. Ezen tényezők előfordulási valószínűsége a legmagasabb. Ezek mellett még számos kockázat megjelenik, többek között a környezetvédelmi kérdések, vezetési stratégia, szabályok megsértése is. (Ali – Ben – Danny – Reena – Caitroina - Charlie – Nishtha, 2021)

Egy másik kutatás szerint a felsőoktatásokra leginkább nagy kockázattal a kiberbiztonság2, és az információbiztonság van. Számos kutatási eredmény, tömérdek információ, projektek, pénzügyi információk ki vannak téve ezen veszélyforrásnak. (Forrás: Sherry, 2019)

Ezt nem csak intézmény szinten mondhatjuk el, hanem hallgatói körökben is jelentős veszélyforrásnak minősülhet, hiszen a diákok eszközein is számos olyan dokumentum és

2 A kiberbiztonság célja az ilyen káros tevékenységek észlelése, megakadályozása, következményeik csökkentése, és felszámolása. A kibertér fogalmának egyes, az egységes értelmezést biztosító kérdései (Forrás: Munk, HADTUDOMÁNY 2018/1.) http://real.mtak.hu/77921/1/HT20181_115_133_u.pdf

információ tárolva van, amely rossz kezekbe kerülve nagy gondokat okozhat, amely kihatással lehet akár az adott oktatási intézményre is.

Köztudott, hogy az online oktatás felértékelődött az elmúlt években. Wei Bao vizsgálta a COVID-19 és az online oktatás kapcsolatát a felsőoktatásokban egy pekingi egyetemen. Felállított 5 alapelvet az online oktatás terén, amelyhez lehetséges intézményi stratégiákat társított. Ennek egy magyar fordítását szeretném bemutatni a következőkben:

1.sz. táblázat:
Az online oktatás alapelvei és a hozzátartozó kockázatkezelési stratégiák

Az online oktatás 5 alapelve	**Intézményi stratégiák**
megfelelő oktatási anyag összeállítása	váratlan problémákat kezelő tervek megalkotása
hatékony információáramlás	a tananyag kisebb részekre osztása a megfelelő hallgatói fókuszálás elősegítése érdekében
hallgatókat támogató rendszer kiépítése	az online kontaktus személyes jellegének kialakítása
magas színvonalú oktatói közreműködés	online támogatási rendszer kialakítása oktatási asszisztensek közreműködésével
készenléti terv kidolgozása a váratlan események kezelésére	a hallgatók tantermen kívüli tanulási képességének növelése, online oktatás és offline önképzés kombinálása

Forrás: Kálmán – Tóth, 2020, p.210

A fenti táblázat összefoglalja a különböző tevékenységek elősegítését, különböző intézményi stratégiák segítségével. Ha az 5 alapelvre vonatkozó stratégiát számba vesszük, akkor nagy mértékben csökkenteni lehet az online oktatás során felmerült kockázatokat. A váratlan problémákra való felkészülés elősegíti a megfelelő oktatási anyagok összeállítását, amivel elkerülhető a felkészületlenség. A hatékonyság érdekében a tananyag kisebb részekre osztása mind az információáramlásból rejlő kockázatokat mérsékli, mind pedig a követhetetlenségből adódó feszültségforrásokat. A váratlan események kezelésére kialakított készenléti tervek pedig azon kockázatokat redukálják, amelyek esetlegesen a technika által okozott problémákból adódhatnak.

Nagyon fontos, hogy minden intézménynek a kockázatkezelési rendszere kellőképpen kiépített és megfelelően ellenőrzött legyen. A szabályzatok folyamatos frissítése és betartása hozzájárul ezen folyamatokhoz. A szervezeti célok elérése egyenlő a veszélyeztető tényezők kiküszöbölésével. A kontrolltevékenységek is nagyon jelentős szerepet képviselnek. Nem is beszélve arról, hogy hányféle elvárásnak kell ezek mellett megfelelniük. Számos tekintetben merülhet fel bizonytalanság, ilyenek például a munkaerőpiac, a társadalom, az állam, az adminisztratív munkatársak, a hallgatók és az oktatók is. (Katona, 2017)

A mi kutatásunk ezt a hallgatói oldalról közelíti meg, amely mellett láthatjuk, hogy még számos más tényező és megközelítés adódik, ha ki szeretnénk alaposan vizsgálni egy egyetem kockázatait, és annak miértjeit. Azonban mi számos területbe nem látunk bele, így csak egyet szerettünk volna részleteiben kivizsgálni. Habár valamilyen szinten érintettük az adminisztratív munkatársakról és oktatókról alkotott képet, hiszen ezen bizonytalanságok többségében összefüggenek, és egymással szoros viszonyban állnak.

Számos további könyvek és cikkek taglalják, hogy mennyi kockázat rejlik az oktatási intézményekben, így fontosnak tartottuk, hogy mi is feltérképezzünk néhányat a Budapesti Gazdasági Egyetemet illetően, amely kutatáshoz hallgatótársaink segítségét használtuk fel.

Készült az intézménynek saját kockázatkezelési szabályzata, amely a honlapon elérhető. Tartalmazza a főbb kockázati tényezőket és egy saját kockázati mátrixot is, amely az értékelést segíti. Ezen kockázatok közül szeretnénk néhányat megnevezni, és részletesebben vizsgálni a továbbiakban.

3. A Simons-féle kockázat-kalkulátor

A kockázatok mérésére számos lehetőség áll rendelkezésre, ennek egyik eszköze a Simons alkotta kockázat-kalkulátor, amely a holisztikus kockázatelemzés egyik eszköze, és amelynek használata nem bonyolult matematikai képleteken alapszik. Három olyan, a vállalati működést alapvetően meghatározó kockázatmérésére szolgál, amelyek a következők: növekedés, kultúra és információmenedzsment.

2.sz. ábra:
Simons - féle kockázat-kalkulátor

Növekedés							
Teljesítmény-kényszer 1 2 3 4 5 pont	+	A növekedés üteme 1 2 3 4 5 pont	+	A kulcsszemélyek tapasztalatlansága 1 2 3 4 5 pont	=	pont	
Kultúra							
A vállalkozói kockázatvállalás díjazása 1 2 3 4 5 pont	+	Az igazgatóság ellenállása a rossz hírnek 1 2 3 4 5 pont	+	A belső verseny szintje 1 2 3 4 5 pont	=	pont	
Információmendzsment							
A tranzakciók komplexitása és sebessége 1 2 3 4 5 pont	+	A diagnosztikai teljesítménymérés hiányosságai 1 2 3 4 5 pont	+	A döntések de-centralizáltságának mértéke 1 2 3 4 5 pont	=	pont	
				Összpontszám	=		

Forrás: SIMONS-2000, p.34

A növekedés a teljesítménykényszerből, a növekedés üteméből, és a kulcsszemélyek tapasztalatlanságából tevődik össze. A növekedést nagyban befolyásoló tényezők, amelyek jelentős kockázatokkal járnak. A teljesítménykényszer többek között minőségi kockázatokkal is társulhat. A növekedés üteme is szerves részét képezi az eredményes fejlődésnek. Nagyon fontos jól megválasztani az adott folyamatokra fordítandó időt és forrásokat. Továbbá kulcsfontosságú, hogy az adott munkavállalókon mekkora a kényszer, például, ha gondolunk egy teljesítménybérű dolgozóra. Nagy darabszámú termék előállítására törekszik minél rövidebb idő alatt, amely az adott termék minőségét tekintve jelentős romláshoz vezethet. A vezetők, illetve kulcsszemélyek kifogástalan szakmai tudása elengedhetetlen egy vállalkozás vezetéséhez. Minél stabilabb szakmai alapokkal rendelkezik, annál nagyobb szakmai tapasztalatot fog szerezni, amely a növekedés egyik létfontosságú eleme, hiszen annál többet tesz hozzá az eredményes helytálláshoz.

A kultúra kockázatai a vállalkozói kockázatvállalás díjazásából, az igazgatóság ellenállásából a rossz hírekkel szemben, illetve a belső verseny szintjéből adódó kockázatokból áll. Nagyon sokat elmond egy szervezetről, hogy hogyan reagálnak a kellemetlen hírekre. Ha meggyőző érvekkel rendelkeznek, akkor vissza tudják szorítani, vagy épp meg tudják cáfolni az adott hír súlyosságát, illetve a további hasonló jellegű hírek számát redukálják vele. Úgy véljük fontos kivizsgálni az adott tény megalapozottságát és forrását is. A belső verseny valamilyen szinten egészséges véleményünk szerint, de figyelemmel kell kísérni, hogy egy adott szint alatt maradjon, hiszen a későbbiekben akár egy belső ellenálláshoz is vezethet a munkavállalók között, vagy akár a vezetővel szemben, ami adott esetben a munka rovására mehet. Minőségi problémákhoz, illetve a hatékonyság romlásához is vezethetnek. Fontos fenntartani az egyensúlyt, hiszen, ha megborul, akkor utólag korrigálni, adott esetben már súlyos veszteségekkel járhat.

Az információmenedzsment magába foglalja a tranzakciók komplexitását és sebességét, a diagnosztikai teljesítménymérés hiányosságait, illetve a döntések decentralizáltságának mértékét. A vállalkozáson belüli információáramlás, a megalapozott, következetes és tudatos döntések kulcsfontosságúak a működés sikerességében.

Számos kockázat adódhat egy pénzügyi rendezés során. Nagyon fontos, hogy a tranzakciók sebessége és komplexitása megfelelő és helytálló legyen. Ezen területek folyamatos ellenőrzést igényelnek, hiszen probléma esetén panaszok érkeznek be az adott vállalkozáshoz, amely marketing szempontjából is súlyos kockázat, hiszen rossz hírét is kelthetik az adott szervezetnek. Úgy gondoljuk, hogy a vezetőnek adott esetben érdemes kikérni alkalmazottai véleményét is, hiszen számos esetben előnyhöz vezethet, ha több szempontot vizsgálnak meg különböző nézőpont szerint.

A Simons-féle kalkulátorban minden egységen belül pontozással dől el a kockázatosság mértéke. Minél kisebb értéket képvisel az érintett témakör, annál kedvezőbb hatása van az eredményre. Simons megoldásában 1-5 pontig terjedő értékelési rendszert láthatunk. Egységenként vizsgálva, majd összegezve tudhatjuk meg az adott területeken mérhető kockázat nagyságát.

Ebből kiindulva, ennek képmására dolgoztunk mi is a hallgatói kockázatok vizsgálása során. Miután elvégeztük a felmérést, az összesített eredményt különböző zónákba kategorizálhatjuk. A Simons adta kalkulátor használata mellett azért döntöttünk, mert az intézményen belül, hozzá hasonlóan három fő területet különítettünk el. Az intézmény vállalkozáshoz hasonló struktúrája elősegítette munkánkat, ezáltal a Simons által kidolgozott értékhatárokkal dolgozunk a későbbiekben, amelyek a következők:

- Biztonságos zóna: 9-20 pont között
- Figyelmeztető zóna: 21-34 pont közé eső értékek esetén
- Veszélyzóna: 35-45 pont között határozható meg

A különböző zónák különböző jelentéssel bírnak. A biztonságos zóna értelmezéséből adódóan a legkedvezőbb jelenség, ilyenkor a kockázatok elenyészőek az adott szervezet életében, de ez nem jelenti azt, hogy a továbbiakban nincsen szükség felmérésekre, hiszen bármikor kilendülhet belőle a vállalkozás. De alapjába véve egy pozitív visszajelzés a vezetőnek, hogy jól működnek az adott folyamatok. A figyelmeztető zóna már nem egy megnyugvást keltő értéket képvisel, hiszen figyelmezteti a vezetőket arra, hogy a közeljövőben változtatásokat kell iktatni a működési folyamatokba, hiszen, ha továbbra is felügyeletlenül maradnak az adott területek, akkor nagyobb problémákhoz fognak vezetni. Viszont különösebb pánikra nincsen ok, de a továbbiakban nagy odafigyelést, és további felméréseket igényel a kockázatok csökkentése érdekében. A veszélyzóna a 35 pont feletti értékek esetében sokatmondó lehet. Részletes elemzésre javasolt az okok feltárása érdekében, és a felelősök előállítása érdekében is. Azonnali változtatásokat igényel, és folyamatos vizsgálatokat a feszültségforrások csökkentésének elősegítésében.

4. A hallgatói kockázat-kalkulátor

Kutatásunk alapját általunk szerkesztett kérőív adta, amely eredményeinek segítségével készítettük el dolgozatunkat. Két kérdőívet töltettünk ki a hallgatótársainkkal, az első felmérést teljes mértékben az online oktatás köré építettük, míg a másodikat inkább a hibrid oktatásra összpontosítottuk. Az első kérdőívet a 2020/2021-es tanév tavaszi félévében, a másodikat a 2021/2022-es tanév őszi félévében tettük közzé. A kettő kérdőív célja, hogy időbeli és módszertani összehasonlításokat tudjunk tenni a két oktatási forma között.

Mindkét kérdőívet a hallgatói kockázat-kalkulátor mintájára formáltuk. Ahogy azt előzőleg már említettük, az alapot a Simons – féle kockázat-kalkulátor adta, amely három fő területet vizsgál, azon belül is három részegységre tagolódik. Ezen tagolást mi is megtartottuk. Míg Simons a vállalkozások kockázatait mérte, addig mi a hallgatók kockázatait térképeztük fel. Lényeges különbség, hogy ezáltal más területeket vizsgáltunk, egyedül az információmenedzsment témaköre azonos, természetesen más megközelítésben. Míg Simons a kultúrát és a növekedést vizsgálta, addig mi az oktatási formát és a számonkérés lényegi elemeit vettük alapul. Az információmenedzsmentet a Hallgatói Szolgáltatási Osztály, a hallgatói követelményrendszer és a tájékozódás oldaláról közelítettük meg. Megvizsgáltuk a különböző oktatási formák előnyeit és hátrányait, a tanórák elérhetőségével, az aktivitással és a pénzügyek változásával. Továbbá a számonkérés kockázatait vizsgáltuk a teljesíthetőség, az oktatók felkészültsége, és a tanulási folyamatok megléte kapcsán.

A kérdéseinkben a legtöbb esetben 1-5-ig terjedő skálán mértük fel az egyes kockázatokat, ahol az 1-es a legkedvezőbb, 5-ös a legkedvezőtlenebb válaszlehetőség volt. Előfordult olyan kérdés is, ahol nem ezen skálán kellet megjelölni a választ, hanem kettő, illetve három, vagy több opció közül lehetett választani a kitöltőknek. Az eldöntendő kérdések esetében a pontozás a következőképpen zajlott: 1 pontot ért az a válasz, amely a kockázatokat tekintve pozitív jelenség, tehát amely a feszültségforrást csökkenteni igyekszik, és 5 pontot pedig ami a legnagyobb kockázatot jelenti. A három válaszlehetőséges kérdéseknél, a kockázati szempontból pozitívnak tekinthető válasz ért egy pontot, míg a negatív öt pontot, és amely nem egyértelműen optimális, illetve hátrányos, az három pontot, azaz közepes értéket vett fel. Az ettől több válaszlehetőségnél, kockázati szempontból sorrendet állítottunk fel, majd ezen rangsor alapján pontoztunk. A kérdőívben szerepeltettünk olyan kérdéseket is, melyek nem feltétlenül járultak hozzá a kalkulátor elkészítéséhez, inkább csak az elemzéshez, az összehasonlításhoz és a javaslattételhez használtuk fel.

A kérdőívekkel elsősorban a BGE-PSZK felsőbb éves hallgatóit céloztuk meg, mivel ők már sok tapasztalattal rendelkeznek, illetve saját véleményt tudnak alkotni, egyes a hallgatókat érintő témákban. Másodszor pedig azok a hallgatók lettek megcélozva, akik megtapasztalták mind a jelenléti, mind az online oktatást, így tudnak előnyöket, illetve hátrányokat is megfogalmazni mindkét oktatási formáról.

A kérdőívben az alábbi témákat vizsgáltuk:

A tanórák elérhetőségén belül a rendelkezésre álló eszközök meglétét vizsgáltuk a diákok tanulmányai során, illetve az internetkapcsolat stabilitását, az informatikai rendszer túlterheltségét, és az áramszünet gyakoriságát lakóhelyükön és az egyetem épületén belül. Ebből adódóan mértük fel annak a kockázatát, hogy a diákok az előbb említett okok miatt nem tudtak bejelentkezni a tanórára, illetve sikertelen vizsgát produkáltak.

Az aktivitáson belül azt vizsgáltuk, hogy mennyire jellemző a hallgatókra, hogy online oktatás során az otthoni, hibrid oktatás alatt a barátok, s egyéb körülmények elvonják a figyelmüket a tanulásról. Megkérdeztük azt is, hogy mennyire jellemző rájuk, hogy az alvást választják a tanóra látogatása helyett, vagy hogy halogatják a tanulást, és előnyben részesítik a családdal vagy barátokkal való foglalkozást.

A pénzügyek terén kíváncsiak voltunk arra, hogy az online oktatás alatt változtak-e a hallgatók pénzügyei, és ha igen, akkor milyen irányban, továbbá azt vizsgáltuk, hogy az online és/vagy hibrid oktatás befolyásolta-e az intézménytől kapott támogatásokat, s végül a gördülékeny tandíjbefizetés felől is érdeklődtünk.

A teljesíthetőség témakörét érintve megkérdeztük a hallgatóktól, hogy mennyire érzik a számonkéréseket teljesíthetőnek, továbbá kitértünk arra, hogy az előadások mennyire fedik le a zárthelyi dolgozatokat és vizsgákat, s végül megkérdeztük, hogy egy mintadolgozat milyen mértékben járul hozzá a sikeres eredményekhez.

A továbbiakban felmértük azt is, hogy milyen rendszerességgel tanulnak a hallgatók, s hogy ki milyen mélységgel sajátítja el a tananyagot. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy online vagy jelenléti oktatás alatt szereztek eredményesebb érdemjegyeket. Ezekre a kérdésekre támaszkodva vizsgáltuk a tanulási folyamatokat.

A diákokat megkérdeztük, hogyan vélekednek a tanárok felkészültségéről, pontosabban, hogy milyen gyakran találkoznak olyan oktatóval, aki felkészületlenül érkezik az órára, és hogy ez mennyire befolyásolja ez őket a tanulásban, illetve a tananyag elsajátításában.

A Hallgatói Szolgáltatási Osztály kapcsán azt mértük fel, hogy a hallgatók milyen hasznosnak ítélik munkájukat, illetve, hogy milyen könnyen érik el őket, akár emailen, telefonon, vagy személyesen. Kitértünk arra is, hogy online vagy jelenléti oktatás alatt érték el

jobban a HSZO-t a hallgatók. A Hallgatói Szolgáltatási Osztály segíti a diákokat tanulmányaik során a különböző jellegű információk ellátásával, és támogatásával. Minden szaknak meg van az adott elérhetőségük, amely minimalizálni igyekszik az átirányítások számát a különböző szakok között. Többségében minden tanulmányi ügyeket az Ő segítségükkel végzünk el, ezért is tartjuk fontosnak, hogy a hallgatók milyen visszajelzéseket adnak a kérdéseinkre.

A hallgatói követelményrendszerrel kapcsolatban azt vizsgáltuk, hogy szokták-e tanulmányozni, ha esetlegesen problémába ütköznek a hallgatók, és hogy mennyire szoktak támaszkodni a segítségére, továbbá, hogy jelenléti vagy online oktatás során használták többet. Ezen belül vizsgáltuk a tantárgyi útmutatót is. Minden tantárgyhoz kapunk az adott félév elején egy ilyen útmutatót az oktatóktól, amely tartalmát tekintve a tárggyal kapcsolatos információkat írja le, többek között a tárggyal kapcsolatos elvárásokat, a teljesítéséhez szükséges teendőket, az aláírás feltételeit, az érdemjegy összetételét és az értékelés szempontjait.

A hallgatói követelményrendszer tartalmazza egyébként az oktatással és az intézménnyel kapcsolatos összes lényegi információt. A követelményeket összegzi, és segít a tájékozódásban, hiszen mindent elemeire bontva részletez. Számos terület támaszkodik rá, szükség esetén az eljárásokat is segíti. Mindennek az alapját megadja, így nagyon hasznos áttekinteni tartalmát, nagy segítségünkre lehet, és az információáramlás terén is jelentős mértékben hozzájárul a kockázatok csökkentéséhez. Értelmezése okozhat némi fennakadást, hiszen többségében mindent paragrafusokkal alátámasztva szerepeltet, de biztos információforrásnak tekinthető.

A tájékozódást is egy fontos mérvadónak véltük a diákok életében, így erre is kitértünk kérdőívünkben. Kíváncsiak voltunk arra, hogy a hallgatók tisztában vannak-e a közösségi oldalakon létrehozott tanulói csoportokkal, illetve használják-e tájékozódásra azokat, emellett szerettük volna azt is megtudni, hogy a hallgatótársakat, a HSZO-t, az egyetemi felületeket (Coospace, Moodle, Neptun..), vagy esetleg az oktatókat tartják a legbiztonságosabb információforrásnak.

A jelenlegi helyzetben sajnos nem mehetünk el az egészségügyi kockázatok mellett sem. Azzal, hogy nem a monitor előtt követjük az órákat, hanem a többséget tekintve buszra szállunk, és iskolába megyünk, számos kockázatot vállalunk egészségügyi szempontból. Fontosnak véltük megkérdezni hallgatótársainkat, hogy hogyan vélekednek efelől. A jelenléti, avagy a hibrid oktatás jelentősebb kockázatokkal jár egészségügyi szempontból, mint amikor a monitor előtt, otthonunkban követtük az eseményeket. Számos embertársunk nincs tekintettel sem az önmaga, sem a másik egészségére. További részletes elemzésre javasolt témakör, amely kockázatának csökkentése nagyon lényeges a továbbiakban is. Folyamatos megfigyelést

igényel, és szükség esetén újabb intézkedések meghozását. A későbbiekben még részletesebb vizsgálatot teszünk ebben a témában.

A vizsgálni kívánt területeket igyekeztük mindkét kalkulátor esetében úgy megválasztani, hogy mely tényezők azok, amelyek a legtöbb hallgatónál kockázatot jelentenek, és ezek az alábbiak voltak: online/hibrid oktatás, számonkérés és információmenedzsment. Az online és a hibrid oktatáson belül a tanórák elérhetőségét, az aktivitást és a pénzügyeket emeltük ki. A számonkérésben a teljesíthetőségen, a tanulási folyamatokon, és az oktatók felkészültségén volt a hangsúly. A továbbiakban a Hallgatói Szolgáltatási Osztály (HSZO), a Hallgatói Követelményrendszer (HKR), ez mellett a tantárgyi útmutató, és a tájékozódás kockázatait vizsgáltuk az információmenedzsmenten belül.

Úgy gondoljuk, hogy az online, illetve a hibrid oktatás során nélkülözhetetlen olyan eszközök megléte (laptop, tablet, számítógép, füzet, toll …), amellyel részt tudunk venni az órákon, illetve sikeresen teljesíteni tudjuk a félévet. Számos kockázat rejlik az aktivitásban is, hiszen gyakran előfordul, hogy más jellegű külső ingerek érnek minket (telefonos értesítések, zajok), amelyek elvonják a figyelmet a tanulásról.

Ami a pénzügyeket illeti, a jelenlegi vírushelyzet nagy befolyással van a legtöbb hallgatóra és családjára, hiszen sokan elvesztették munkahelyüket, így sokan problémába ütköztek például a tandíj befizetése során. A kockázatot jelentheti a nehéz anyagi helyzet, vagy az anyagi helyzet javulása is, hiszen a szűkölködés szorongást válthat ki a hallgatókból, ami a tanulás rovására mehet, míg a bő jövedelmezőség azt a gondolatot válthatja ki a tanulókból, „hogy már nincs miért tanulnom, mert van pénze a családomnak”, amely szintén a tanulás rovására mehet.

A következő vizsgálandó területnek a számonkérést választottuk, mivel több változás is történt az oktatási forma megváltozásának következtében. Az első kérdéskör a teljesíthetőség köré épül, ugyanis a számonkérés online és hibrid oktatás alatt is lényegesen másabb, mint személyes oktatás esetében. Éppen ezért gondoljuk úgy, hogy a változtatások, a megszokások miatt hatalmas kockázatot jelentenek a hallgatók számára teljesíthetőség szempontjából. A teljesíthetőséghez szorosan kapcsolódik a tanulási folyamatok helytállósága, illetve az oktatók felkészültségének minősége. Értékét nagyban befolyásolja, hogy az adott hallgató milyen rendszerességgel és mélységben sajátítja el a tananyagot, illetve, hogy az oktató milyen mértékben készült fel az adott órára.

A harmadik alappillért az információmenedzsment adja. A nem megfelelően megválasztott információforrás, maga az információhiány, és a hallgatói követelményrendszer nem ismerése is problémákhoz vezethet. A nem megfelelő információk miatt kialakult téves

információátadás a hallgatók életét megnehezíti, ugyanis problémákba ütközhet azon hallgató, aki téves információt kapott hallgatótársaitól. Mind online, mind hibrid oktatás alatt gyakrabban kell használni az online felületeket a kapcsolattartás, illetve az információszerzés és információátadás érdekében, mint jelenléti oktatás alatt. Így kifejezetten nagy kockázatot jelent a hallgatóknak, ha nem a megfelelő helyről szerzik az információt, és nem mellesleg tévesen továbbítják azt. Ezen okok miatt elég veszélyes kockázatnak tekinthető az információmenedzsment.

5. Az eredmények bemutatása

Ezen fejezet témája az eredmények ismertetése. Elsősorban ismertetjük a tavaszi, majd az őszi félévben kiküldött kérdőívekre beérkezett válaszokat, másodsorban bemutatjuk az általunk összeállított kockázat-kalkulátoroknak az eredményeit először a márciusi, majd a szeptemberi kérdőív alapján. Az egyéni értékelések után összehasonlítjuk a kapott eredményeket, hogy a két tanítási forma különbségeit és/vagy hasonlóságait felfedezzük. Nagyon fontosnak tartjuk a hibrid oktatási formán belül az egészségügyi kockázatokat, ezért ezen témát is megvizsgáltuk a második kérdőívben, melynek eredményeit az összehasonlítások után mutatjuk be.

5.1. A tavaszi félévben kiküldött kérdőívre kapott válaszok

Kérdéseinkre átlagosan 51 válasz érkezett. Ez annak tudható be, hogy nem minden kérdés/felvetés érint minden hallgatót, például nem mindenki fizet tandíjat. A kapott válaszainkat átlagoltuk, majd a Simons-féle kalkulátor mintájára készített hallgatói kockázat-kalkulátorba vittük fel a pontokat. A különböző egységek (online oktatás, számonkérés, információmenedzsment) pontozásához súlyozott számtani átlagot használtunk. Az általunk használt képlet a következőképpen épül fel:

$$\frac{\text{súly x pont + súly x pont + súly x pont}}{\text{válaszadók száma}}$$

ahol a súly a válaszadók számát jelenti az egyes választási lehetőségeknél, a pont pedig az 1-5-ig terjedő értékeket képviseli, amelyek a kockázat-kalkulátorban találhatóak. Pontozási folyamatunkat az előző fejezetben részletesen ismertettük. Ezt a válaszlehetőségek pontozásával tudtuk kivitelezni. A pontokat összesítettük, átlagoltuk, és a különböző vizsgált területek kockázatának értékét kaptuk eredményül.

A következőkben szeretnénk bemutatni a felméréseink eredményeit:

Az online oktatás során az 51 válaszadó közül 19 fő nem tud részt venni az órákon, illetve felkészülni a vizsgákra, mivel nem áll rendelkezésére megfelelő eszköz. A megállapításunk tehát, hogy az online oktatás egyik legnagyobb kockázata a rendelkezésre álló eszközök hiánya. Ennek több oka is lehet. Akár pénzügyi okból kifolyólag, akár nagycsaládok esetében is felmerülhet ezen kockázat. Az instabil internet kapcsolat kevésbé jelent kockázatot a rendelkezésre álló eszközökhöz képest, azonban sok diáknál tapasztalható jelenség, amelyből

adódóan a válaszadók 37,3 százaléka nem tudott bejelentkezni a tanórára vagy sikertelen vizsgát produkált.

A diákokra a legjellemzőbb, hogy az alvást választják a tanóra helyett, amely nagy befolyással bír az eredményesség szempontjából. Az alvás mellett felmerül a család, illetve a barátok előnyben részesítése és a tanulás halogatása is. Összességében a főbb kockázatnak az eszközök és a figyelem hiányát, továbbá az internet nem megfelelő működését tekinthetjük.

51 tanuló közül mindössze csak 15 hallgatónak változtak kedvezőtlenül a kiadásai/bevételei, amely viszonylag kedvező aránynak tekinthető. A diákok elenyésző részének (13,7 százalékának) befolyásolta a vírushelyzet (online oktatás) az intézménytől kapott támogatásait. A válaszadók kicsivel több mint fele önköltséges formában tanul, akiknek a tandíj befizetésének gördülékenysége nem okozott különösebb fennakadást.

Összességében az online oktatás során a pénzügyek alakulása nem jelent nagy kockázatot a hallgatók részére. Ezt a pozitívumot érdemes kiemelni, hiszen a pénzügyekben rejlett kockázatok a jelenlegi helyzetben kiemelkedően magas értéket képviselnek világszerte.

A kitöltők többségének okoz némi fennakadást a számonkérés teljesíthetősége. Mindössze a válaszadók 2 százaléka érzi teljesíthetetlennek a követelményeket. Ebből kiindulva a hallgatók úgy vélik, hogy az előadás anyagai csak részben fedik le a számonkéréseket. A vizsgákra/zárthelyi dolgozatokra való felkészülés során a minta zh/vizsga kitöltése nagy részben járul hozzá a sikeres eredményekhez.

A teljesíthetőség legnagyobb kockázata a számonkérés nehézségeiben rejlik, mely annak köszönhető, hogy a leadott anyagok csak részben fedik le a számonkéréseket. A tanulás rendszerességében rejlik némi kockázat, mivel a kitöltők több, mint 39 százaléka kevésbé tanul, vagy nem szokott tanulni. A tananyag elsajátítása a következő képen zajlik: az ajánlott irodalmat a kitöltők közül senki nem szokta elolvasni, többségében az órai jegyzet mellé a felületekre (Coospace, Moodle) feltöltött anyagokat nézik át. Összesen 14 fő veszi a fáradtságot a kötelező irodalom elolvasására. A többségnek az online oktatás jobb eredményeket hozott, amely véleményünk szerint főképp az ”open book” lehetőségnek köszönhető. Ez szintén nagyban megnöveli a kezelendő kockázatok számát, hiszen a diákok nem látják be azt, hogy saját magukért tanulnak, és ezen lehetőség az ő tudásukból vesz el egy-egy darabot. Fennáll annak a kockázata, hogy például államvizsgán pont egy olyan témát kell kifejteni, amit ezen okból kifolyólag nem sajátítottak el, és ezáltal akadályba ütköznek a diploma megszerzését illetően. Ezen esetben fontos szem előtt tartanunk azt is, hogy elenyésző arányban vannak azok, akik a jegyzeteik mellé a kötelező és ajánlott irodalmat is fellapozzák. Pedig sok esetben vizsgaanyag az ajánlott irodalom kijelölt tartalma is. Tehát kijelenthetjük, hogy több esetben

tudnak a hallgatók az adott kockázatokról, mégsem igyekeznek csökkenteni azokat. Többségében elhangzik a tanóra keretein belül, hogy a számonkérés részét képezik a megjelölt irodalmak, a diákok még sem olvassák el azokat. Nagyon fontos lenne, hogy minden megközelítésből, átfogóan kezeljük a kockázatokat, amelyek a későbbi problémákhoz, jelen esetben a számonkérések teljesíthetetlenségéhez járulnak hozzá.

Tehát elmondhatjuk, hogy a tanulás elsajátításban a legnagyobb kockázatot az jelenti, hogy a hallgatók többsége felszínesen tanul. Amely szintén kiküszöbölhető lenne, ha a hallgatók felismernék az imént említetteket, és csökkenteni igyekeznének az ezen okból eredő kockázatokat is.

A diákokra nagy hatással van az oktató felkészültsége/felkészületlensége, ám az utóbbi tényező kevésbé tapasztalható jelenség az oktatóink körében, de néha előfordul. Saját tapasztalataink alapján is elmondható, hogy számos esetben a tanórához az oktató által hozzá adott értékekből építkezünk. Nem csak a felkészültség tekintetében, hanem esetlegesen az előadásmód, illetve a tantárgy iránti odaadás terén is elmondható mindez. Nagyon fontos elem a figyelem megszerzése és fenntartása is, amely ezen tényezőkkel könnyen befolyásolható. Sok esetben segít a tananyag elsajátításában és megértésében az oktató lelkesedése és tantárgya iránti odaadása. Tehát elmondható, hogy ha felkészületlen oktatóval találkoznak a diákok, akkor az jelentős kockázatforrást jelent, mivel a hallgatók többségére nagy befolyással bírnak.

Hallgatói Szolgáltatási Osztály (HSZO) nagy kockázatot rejt ügyintézés szempontjából, mert a hallgatók többsége haszontalannak érzi a segítségüket. A jelentős többség egyáltalán nincs megelégedve a munkájukkal. Elérhetőségük szempontjából szintén hasonló eredményeket kaptunk. A válaszadók nagy része nehezen tudja őket elérni. Tehát jelentős kockázatnak minősült a HSZO-val történő ügyintézés, mivel a hallgatók többsége negatív véleményt formál róluk, habár ahogy az előző fejezetben is említésre került, ügyeink intézésében központi szerepet töltenek be.

Hallgatói Követelmény Rendszer (HKR) tanulmányozásáról megoszló válaszokat kaptunk. Kevés ember van tisztában a HKR tartalmával, ugyanakkor nagyon elenyésző azok száma is, akik értelmezni tudták. Ebből adódóan kijelenthetjük, hogy a HKR tartalmával a hallgatók többsége nincs tisztában, amely jelentős kockázatot rejt, mert nem ismerik a velük szemben elvárt követelményeket (iskolai szinten). Ezzel szemben a tantárgyi útmutató kevésbé jelent kockázatot, mivel gyakran használják a diákok és tisztában vannak tartalmával. A tantárgyi útmutató már jóval könnyebb megfogalmazásban készül, így az értelmezésével sem lehetnek gondok. A hallgatók véleménye szerint a tantárgyi útmutató biztos támaszt nyújt a tanulmányok során és rendszeresen tanulmányozzák tartalmát.

A kérdőívből kiderül, hogy a hallgatók többsége tájékozódik közösségi oldalakon létrehozott tanulói csoportokból, s hogy elenyésző azon diákok száma, akik nem hallottak még ezekről a csoportokról. Főként azon hallgatóknak jelent kockázatot, akik nem tudnak, vagy esetleg nem használják ezen csoportokat, mivel lemaradhatnak bizonyos információkról, amelyek hasznosak lehetnek számukra a tanulmányaik során. Nagyon fontos, hogy megfelelően kiválasztott csoportokból informálódjunk. Többek között ilyennek tekinthetők az intézmény által létrehozott tanulói csoportok, vagy esetleg az oktatók által kezelt felületek. Számos csoportot hallgatótársak készítenek, amely információkat csak további alátámasztások útján szabad elfogadni, ezzel is csökkentve a kockázatokat.

A tanulók a legbiztonságosabb információ forrásnak az oktatókat és hallgatótársaikat jelölték meg, de emellett választják a HSZO és az egyetemi felületek segítségét is. Összességében a rossz és/vagy hiányos információ forrás nagy kockázatokhoz vezethet.

5.2 Az őszi félévben kiküldött kérdőívre kapott válaszok

Az őszi kérdőívre átlagosan 53 válasz érkezett, közel annyi, mint az első kérdőívnél. Az első kérdőívhez hasonlóan a Simons-féle kockázat-kalkulátor mintájára készített hallgatói kockázat-kalkulátor felépítését vettük alapul a kérdőív felépítéséhez. A fentebb említett képletet használtuk ennél a felmérésnél is, s ugyanazon elv alapján pontoztuk a beérkezett válaszokat, mint a tavaszi kérdőívnél. Hivatkozva a kérdőív felépítésénél megemlített plusz kérdésekre, amelyek nem járultak hozzá a kalkulátorszámításához, viszont az elemzéshez, az összehasonlításhoz, illetve a javaslattételhez igen, ezek eredményei egy későbbi fejezetben lesznek kifejtve.

Az alábbi válaszokat kaptuk eredményül:

A diákok többségének rendelkezésre állnak azon eszközök, amelyek segítségével részt tudnak venni az órákon, és elenyésző azon hallgatók száma, akik nem rendelkeznek semmilyen eszközzel, amelyek a tanulást segítik.

Az instabil internetkapcsolat felmerülése a hallgatók lakóhelyét tekintve kedvezőnek mondható, hiszen a válaszadók közel 70 százaléka stabil internetkapcsolat felől nyilatkozik. Az egyetem épületén belül is viszonylag megbízhatónak ítélik az internetkapcsolatot, a diákok közel 60 százaléka elégedett vele. Meglepő módon a kérdőívet kitöltők fele arról nyilatkozott, hogy ezen okból kifolyólag hátráltatásban részesült a tanórákat és a vizsgákat illetően, amely az előző kérdéseinkre kapott válaszokkal ellentmondásban áll. Összességében elmondható, hogy bár a hallgatók többségének a megfelelő eszközök és a stabil internetkapcsolat is

rendelkezésükre állnak, mégis többször problémába ütköztek, amelyek a tanórák és vizsgák kárára róhatók fel.

Megoszló válaszok érkeztek a figyelem elvonását illetően, de többségében arról nyilatkoznak, hogy gyakori jelenség náluk, hogy a zajok, a barátok, illetve a telefonos értesítések kizökkentik őket a tanulás folyamatából. A hibrid oktatás alatt az alvás kockázata a tanórák helyett alacsony a válaszadók körében, ezzel ellentétben a tanulás halogatása és a család/barátok előnyben részesítésének kockázata jóval jelentősebb. Míg 10 főnél gyakori jelenség az alvás előnyben részesítése a tanulással szemben, addig a tanulás halogatása és más tevékenység előnyben részesítése legalább 30 főt érint. Egyértelműen kijelenthetjük, hogy a hallgatók életében hatalmas kockázatot jelent az utóbbi tényező, mivel a tanulás rovására mehet, amely a többszöri vizsgalehetőség költségeit, illetve a tantárgy ismétlését is magával vonhatja.

A hallgatók pénzügyei a hibrid oktatás alatt többségében kedvező irányba változtak, emellett a tandíj befizetése is viszonylag gördülékeny azon hallgatók számára, akik önköltséges formában tanulnak. Tehát hibrid oktatás alatt nem jelent nagy kockázatot a hallgatók pénzügyeinek alakulása, kivéve abban az esetben, ha a kedvező anyagiak hatására nem kezdenek a tanulás halogatásáról gondolkodni a diákok.

A kitöltők közel 35 százaléka ütközött problémába a jelenléti számonkérések során a számítógépes rendszer túlterheltsége miatt. A vizsgák teljesíthetőségét illetően megoszló válaszokat kaptunk. A hallgatók többsége inkább teljesíthetőnek véli, azonban közel 10 százalékuk egyáltalán nem tud velük megbirkózni. Ezen tényezők nem jelentenek túlságosan nagy kockázatot a hallgatók életében, bár figyelmet mindenképp igényel a problémák kiküszöbölése érdekében. Felmérésünkben 69,8 százalékos többségben vannak azon válaszadók, akik úgy vélik, hogy a tanórákon leadott anyag csak részben fedi le a számonkéréseket. Ez mellett 20,8 százaléka teljes lefedettség és 9,4 százaléka a plusz információforrás mellet vélekedik. A minta zh/vizsga kitöltése egyértelműen hozzájárul a vizsgák sikerességéhez. Ebben az esetben kijelenthetjük, hogy ha a hallgatók nem használnak plusz segítséget (ajánlott, kötelező irodalom, külső forrás...) a tananyag elsajátítása érdekében, akkor nagyobb esély van arra, hogy nem tudják (jól) teljesíteni az adott zárthelyi dolgozatot, vagy a vizsgát, amely hatalmas kockázat egy olyan hallgató számára, aki sikeresen akar teljesíteni. A diákoknak nagy kockázatot jelent az is, ha nem kapnak lehetőséget a mintadolgozatot megírására, melynek az eredményességét le is tudják ellenőrizni.

Az oktatók felkészültségét illetően a hallgatók 70 százaléka elégedett, viszont a maradék 30 százaléka megoszlóan vélekedett. Az online oktatás során több felkészületlen oktatóval

találkoztak a diákok, bár mind a jelenléti mind az online oktatás során előfordult. Mint fentebb említettük, egy oktató talán a legmeghatározóbb a tanulók életében, nagyon fontos, hogy hogyan viszonyul a diákokhoz, hogyan adja elő a tananyagot, esetleg milyen segítségeket nyújt, vagy von el az előadó a tanulóktól, tehát az oktató felkészültsége is kockázatosnak mondható ebben a felmérésben.

Az információmenedzsmenten belül nem tettük fel a kérdéseket újból, mivel szerintünk ez olyan téma, ami online, hibrid és jelenléti oktatás során is ugyanúgy alakul a hallgatók körében. Ezen a kérdéskörön belül a korábban említett összehasonlító kérdéseket tettük fel, amelyet a későbbiekben ismertetünk.

5.3 A hallgatói kockázat-kalkulátor eredménye

A két kérdőívhez értelemszerűen kettő kockázat-kalkulátort készítettünk a könnyebb átláthatóság érdekében. Az első kalkulátor 3 alappillére, ahogyan azt az előző fejezetekben írtuk, az online oktatás, a számonkérés és az információmenedzsment, míg a második kalkulátor alappillérei a hibrid oktatás, számonkérés és az információmenedzsment. A két kalkulátor felépítése közti egyetlen különbség az oktatási formában mutatkozik meg. Az alappilléreken belül ugyan azokat a kockázati tényezőket vizsgáltuk az összehasonlíthatóságot biztosítva.

Mindkét kalkulátor esetében az eredményeket az általunk készített kérdőívek segítségével számoltuk ki. A kérdőív fejezetében már ismertettük a képletet, amivel az egyes kérdések válaszainak értékét kaptuk, a kalkulátorhoz pedig a kérdések pontjait témakörönként átlagoltuk, amivel a kalkulátor 3 alappillérének értékét, és az összpontszámot határoztuk meg. A kalkulátorok eredményei a következőképpen alakultak:

3.sz. ábra:
Simons-féle hallgatói kockázat-kalkulátor az tavaszi félévben

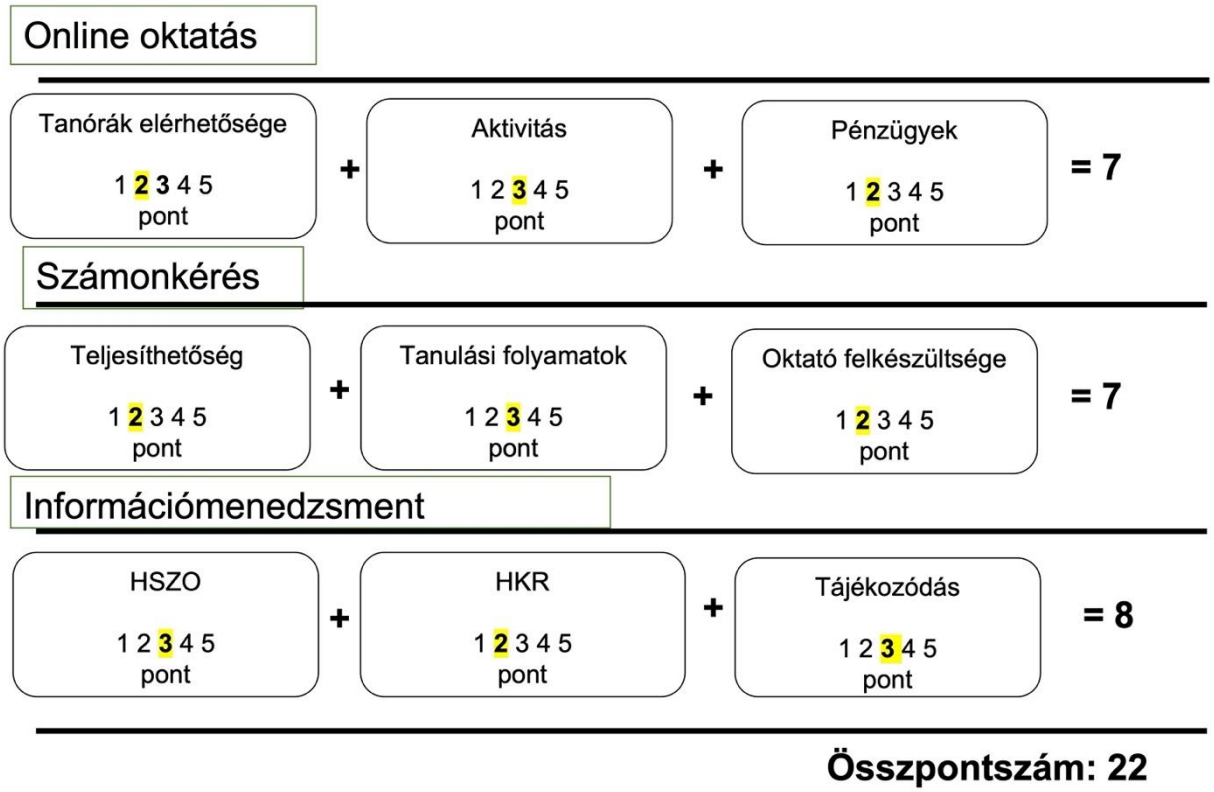

Forrás: Saját szerkesztés

Az ábrán az általunk készített kalkulátor látható, az általunk kapott értékekkel. A sárgával jelölt értékek a kérdőív által eredményezett, átlagolt értékek. Tehát az online oktatás kockázatosságát tekintve 7-es értéket képvisel, csak úgy, mint a számonkérésben rejlő kockázatok. A vizsgált területek közül az információmenedzsment bizonyult a legkockázatosabbnak a 8 pontos eredményével. Összpontszámnak 22-t kaptunk, amely azt jelenti, hogy a kockázat kalkulátor vizsgálata során a figyelmeztető zónába eső értéket kaptunk. A statisztikák alapján az intézmények többsége értékelés után ebbe a kategóriába kerül, ez nem jelent különösebb problémát. A vezetőséget abban az esetben szükséges értesíteni, ha kiugróan magas értéket kapunk az egyes dimenziók esetében. Pánikra nincsen ok, hiszen a biztonságos zónához közel helyezkedünk el és a veszélyzóna még nagyon messze áll tőlünk.

4.sz. ábra:
Simons-féle hallgatói kockázat-kalkulátor az őszi félévben

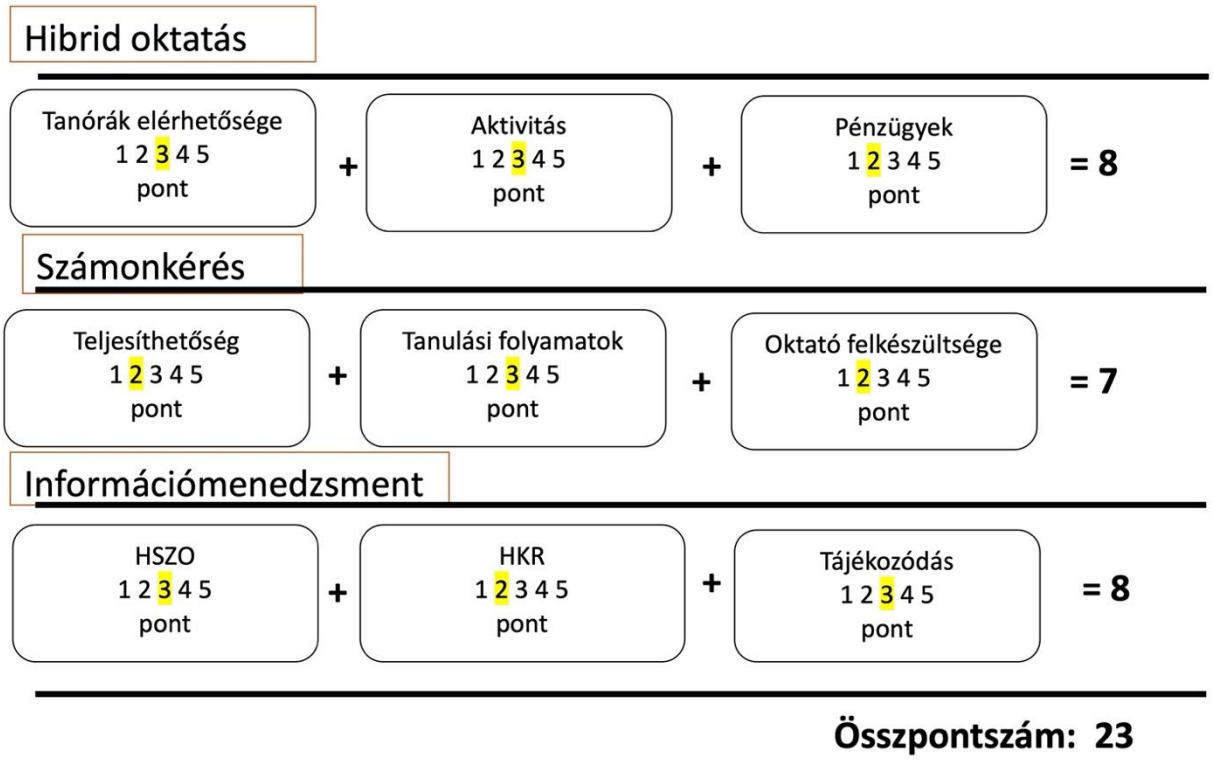

Forrás: Saját szerkesztés

Ezen az ábrán az őszi félévben elkészített hallgatói kockázati kalkulátort látjuk. Mint az első kalkulátor, ez is saját szerkesztésű, és az általunk kalkulált értékeket tartalmazza. A második kalkulátornál is a sárgával jelölt értékek jelzik az adott témakör kockázati értékeit. A hibrid oktatás és az információmenedzsment 8-as kockázatot képviselnek, ezzel a legkockázatosabb tényezőknek minősültek az őszi hallgatói kockázat-kalkulátorban. A számonkérés 7-es értéket vesz fel a kockázatát tekintve, így a legkevésbé kockázatos tényezőt jelenti a hallgatóknál az őszi félév során. Az összpontszám a 3 alappillér összegéből adódóan 23 pont, mellyel a figyelmeztető zónába kerültünk, csakúgy, mint az online oktatás alatt mért kalkulátor esetében. Az érték azt jelenti, hogy semmi ok a pánikra, mert a legtöbb intézmény, ahogyan az már említésre került, ebbe a kategóriába esik, továbbá még mindig messze vagyunk a veszélyzónától. Minimális intézkedések bevezetése, illetve a hallgatók tájékoztatása a kockázatos tényezőkről segíthet a biztonságos zóna elérésében.

5.4. A kérdőívek és kalkulátorok összehasonlítása különböző szempontok alapján

A továbbiakban szeretnénk ismertetni a tavaszi és őszi félévben végzett kutatásunk eredményeinek összehasonlítását, ezen belül is a kérdőívek és a kockázat-kalkulátorok által kapott értékeket értelmezni és szemléltetni. Először a felmérések közötti hasonlóságokat és különbségeket szeretnénk elemezni. Meglepő módon számos egyezőséget fedezhetünk fel a különböző oktatási formák adta kockázatokban. Szerettük volna kideríteni, hogy hallgatói szemszögből a jelenléti és a hibrid oktatásban milyen előnyökkel és „hátrányokkal" indulnak a diákok. Továbbá kikértük diáktársaink véleményét, illetve javaslataikat, hogy a jelenlegi oktatási formában mi az, amin mindenképpen változtatni kellene a járvány lassítása érdekében. Sajnos nem mehetünk el mellette napjainkban, hogy ez a jelenléti oktatás szempontjából óriási kockázatot jelent, még a meglévő óvintézkedések mellett is, hiszen számos diák nincs tekintettel sem magára, sem pedig a környezetében lévőkre.

Úgy véltük, ha két különböző időpontban töltetjük ki kérdőívünket, azzal számos előnyhöz jutunk, ugyanis időbeli összehasonlítást tehetünk, másodsorban pedig a két különböző félévben eltérő oktatási forma tapasztalataiból meríthetünk. Ez idő alatt a járványhelyzet is számos változáson ment keresztül, melyet elemzésünk során felhasználtunk, továbbá az is mérvadó volt, hogy a két különböző felmérés segítségével több diákot kérdezhetünk meg ezen témát illetően.

5.4.1 A két különböző időpontban végzett felmérés eredményeinek összehasonlítása

A tavaszi félévben még javában tombolt a vírus, a napi fertőzöttség megközelítőleg elérte a 11.000 főt, és a harmadik hullám felszálló ágában voltunk. Így a kormányrendelet alapján iskolánkban is elrendelték a teljes körű online oktatást, amelyre már országszerte fel voltak készülve az intézmények az 2020-as év tapasztalatai alapján. 2021 nyarán sikerült ezt a fertőzöttségi számot visszaszorítani számos óvintézkedéseknek köszönhetően, így ennek hatására 2021 szeptemberében megkezdődhetett a hibrid oktatás, amelynek keretében az 50 fő feletti tanórák online kerülnek lebonyolításra, az annál kisebb létszámú gyakorlatok pedig jelenléti formában zajlanak. Ezen két időszakban végeztünk felméréseket, amelyben számos hasonlóságot vélünk felfedezni. A továbbiakban ezeket szeretnénk bemutatni. A kérdőívek elérhetőségét dolgozatunk végén tüntetjük fel. Természetesen az intézmények nagy többsége jelen pillanatban is fel van arra az eshetőségre készülve, ha ismét online keretek között kellene lebonyolítani az oktatást. Ebből a tekintetből az előző félévben mért kockázatok lépnének ismét

érvénybe. Több kérdés mindkét felmérés keretein belül megtalálható, az összehasonlíthatóság meglétére mindegyik pontban nagy hangsúlyt fektettünk. Mindkét kérdőívre közel 55 kitöltés érkezett, amely pozitívumként szolgál az összehasonlítási szándékunkat illetően, hiszen nincs nagy differencia a kitöltők számában, amely torzításhoz vezetne. Kérdőívünket online platformok segítségével juttattuk el célközönségünkhöz, amely többségében a BGE hallgatóinak létrehozott csoportokat foglalja magába. A kettő közötti kapcsolatokat szeretnénk a továbbiakban feltérképezni.

Számunkra meglepő módon nagy változáshoz vezetett azon különbség, amely a rendelkezésre álló eszközök meglétét illeti, amely a felkészülés szükséges kellékének tekinthető. Ide tartoznak értelemszerűen a laptopok, tabletek, és egyéb más eszközök. Míg a tavaszi félévben közel azonos számban voltak a megfelelő eszközökkel rendelkező- és nem rendelkezők száma, addig az aktuális félévben elmondható, hogy elenyésző azok száma, akiknek a birtokában nincs ilyen eszköz. Ennek értelmében következtetésképp elmondható, hogy többen szereztek be segédeszközöket az előző félév tanulsága alapján. Természetesen nagymértékben hozzájárul az anyagi háttér milyensége, illetve a testvérek száma is, hiszen minél több családtag végzi online a tanulmányait, annál több eszköz megléte szükséges. Tehát szoros összefüggésben van a pénzügyi háttérrel, ebből adódóan a pénzügyi kockázatok befolyásolhatják ezen kimenetelt.

Az instabil internetkapcsolat és az áramszünetek gyakorisága mind a jelenléti, mind pedig a hibrid oktatás során feszültségforrásnak tekinthető, hiszen a megalapozott felkészülés, és a helytállás fontos alappilléreit képezik. A tananyagok elérhetősége, a beadandók elkészítése, feladatok elvégzése többségében stabil internet megléte mellett történik. Egyre elterjedtebbek az internetes platformok is, amelyek a tájékozódást segítik. Többségében viszonylag stabil internetkapcsolatról számoltak be a válaszadók, amely mind a lakóhelyet, mind pedig az iskola épületét érintik. Közel azonos minőségűnek ítélték a hallgatók a lakóhely és az intézmény épületén belül elérhető internetkapcsolatot. Úgy véljük, hogy az intézményben elérhető internet elősegíti a diákok tanulmányait, hiszen akár az óra keretein belül, akár egy lyukas óra keretében nagyon sok hallgató a tanulásra, illetve a beadandók készítésére használja, viszont ezáltal az ebből adódó kockázatot is vállalni kell, hogy esetlegesen gyenge vagy nem megfelelő az internetkapcsolat. Ennek eredményeképp kíváncsiak voltunk arra, hogy ezen okokból kifolyólag mekkora arányt képvisel a tanórák és vizsgák sikertelensége. A teljes körű online oktatás során kedvezőbb eredményt kaptunk. Meglepő módon a hibrid oktatás során képviselt nagyobb kockázatot ezen probléma felmerülése, gyakorisága. A kitöltők 52 százaléka nem tudott a tanórán részt venni, vagy sikertelen vizsgát produkált ezen okból kifolyólag az őszi

félévben, míg a tavaszi félévben ezen érték csupán 37 százaléknak bizonyult. Ez az eredmény valamilyen szinten ellentmondáshoz vezet, hiszen az online oktatás ideje alatt minden iskolai tevékenység elvégzéséhez stabil áramforrás és megfelelő internetösszeköttetésre volt szükség, amely arány jelenleg 15 százalékponttal nőtt. Bármelyik oktatási formát is vizsgáljuk, minden esetben nagy arányt képvisel ezen jelenség a kockázat terén. Ha már az internetes felkészülést megemlítettük, fontosnak tartottuk azon lehetőség vizsgálatát, miszerint a jelenléti, de számítógépen történő számonkérés mennyire nehezíti meg a sikeres eredményeket. A diákok arról tanúskodnak, hogy a jelenléti oktatás során többször előfordult már, hogy a rendszer túlterheltsége miatt problémába ütköztek, hiszen rajtuk kívül még több száz hallgató vizsgázott számítógépek segítségével, ezáltal a rendszer túlterheltté vált, amely az akadályokat képezte, de szerencsére ezek száma elenyészőnek bizonyult. Az épület számítógép felszereltsége jelentős, így az egyidőben vizsgázó hallgatók száma is tömérdek. A rendszer meghibásodását akkor is tapasztalhatjuk, ha nincs túlterheltség, hiszen a technika ma már kiszámíthatatlan. Így fontos több számítógépet biztosítani, mint ahány vizsgázó van, hiszen probléma esetén egy másik számítógépnél helyet tud foglalni, és folytatni tudja munkáját. Jelentősebb kockázatot visel az, ha túlterheltségből adódó probléma merül fel, hiszen az nem csak egy-két hallgatót érint, hanem nagy számú vizsgázót.

A tanulásra való koncentrálást egyesesetekben megnehezítik bizonyos külső ingerek, hatások, amelyek a nap során érnek minket. Ezek természetesen különböző tényezők lehetnek az otthoni tanulást illetően, illetve, ha az intézményen belül tevékenykedünk. A hibrid oktatás bizonyult kockázatosabbnak ezen szempont alapján, hiszen a válaszadók közel fele arról nyilatkozott, hogy nagyon sűrűn előfordul, hogy a tanulásról elvonják a figyelmét különböző dolgok. Ez véleményünk szerint annak tudható be, hogy jelenléti oktatás keretében a barátok, illetve a környezetünkben lévők nagy hatással vannak a koncentrálási képességeinkre. Számunkra meglepő eredményt kaptunk, hiszen úgy véltük az online oktatás ezen szempontból nagyobb kockázatokat rejt, hiszen számos más tényező elvonhatja figyelmünket a tanulásról, többek között a házimunka, az alvás lehetősége, esetleg a csengő megszólalása. Sokkal erősebb akarat kell az otthoni körülmények között a tanulási folyamatokhoz, de felmérésünkből az derült ki, hogy a többség mégis a hibrid oktatás alatt érzi kockázatosabbnak ezen problémát.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy melyek azok a tényezők, amelyek nagyobb hatással bírnak a tanulás folytonosságának megakadályozására. Nem meglepő módon az alvást négyszer annyian választották az online oktatás alatt, a tanóra követése helyett, mint a jelenléti formában. A tanulás halogatása jelentősen nagyobb létszámot érint a jelenlegi oktatás során, míg tavasszal ezen kockázat mérsékeltebb volt. Ennek változását a lehetőségek bővülésének is betudhatjuk,

hiszen tavasszal szigorúbb szabályok voltak érvényben, ami például a szórakozási és egyéb más tevékenységek lehetőségét is nagy mértékben visszaszorította. Ez pozitívumként szolgál a kockázatok feltérképezését illetően, így a jelenlegi kalkulátorban magasabb kockázati értékre számítunk.

5.sz. ábra:
„Az alábbi kockázat mennyire jellemző rád?" – válaszok százalékos megoszlása

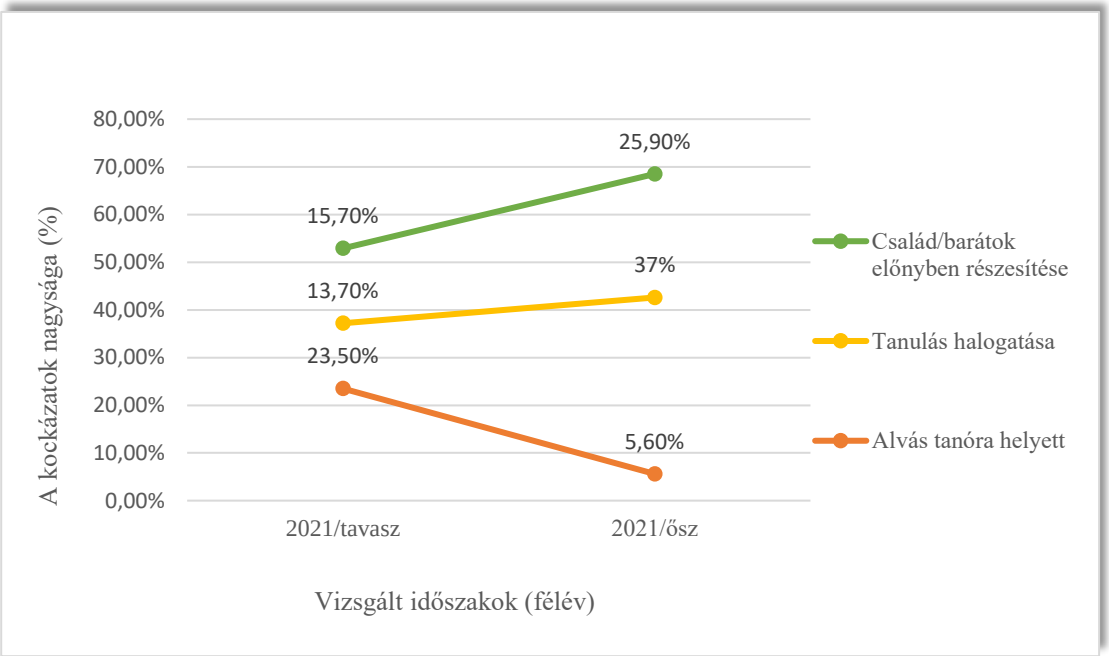

Forrás: Saját szerkesztés

Ahogy a diagramon is láthatjuk, a hibrid oktatás csak az alvás előnyben részesítéséből kiinduló kockázatokat csökkentette, de azt jelentős mértékben, közel 18 százalékkal, minden más esetben jelentős növekedés látható, ami számunkra kedvezőtlennek minősül. A család, illetve barátok előnyben részesítésének kockázata is majdnem duplájára nőtt, míg a tanulás halogatása több mint kétszeresére változott. Míg a tavaszi félévben csupán 13,7 százalék volt, addig a mostani félévre 37 százalékra nőtte ki magát a halogatásból adódó kockázat. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az otthoni körülmények között a tanórákat követni nehezebb, mint a jelenléti oktatás során, ugyanakkor a tanulás halogatása a jelenléti/hibrid oktatás alatt kockázatosabbnak bizonyul.

Mindkét felmérés során a pénzügyeket is vizsgáltuk. Kíváncsiak voltunk arra, hogy hogyan változtak a hallgatók kiadásai a két oktatási forma alatt és a különböző környezeti változások mellett. A válaszok alapján a hibrid oktatás kedvezőbbnek minősül, hiszen a

hallgatóknak 2/3-os többséggel kedvező irányban változtak a pénzügyeik. Ennek értelmében az online oktatás során nagyobb számú hallgatónak kedvezőtlen változásokat hozott a kiadások terét illetően. Ebből a szempontból ezen oktatási forma kockázatosabbnak minősül. Ez annak tudható be, hogy az elmúlt hónapok során ismét növekedni kezdett a munkalehetőségek száma, amely bevételi szempontból kedvező változást hozott, míg az előző félévben nagyon kevés lehetőség állt rendelkezésre munkalehetőségek kapcsán. Ezen témakört illetően vizsgáltuk az intézménytől kapott támogatások változását is, ahol az online oktatás, és az akkori járványügyi helyzet a kitöltők 13,7 százalékát érintette kedvezőtlenül. Az intézmény számos támogatási lehetőséget biztosít, ilyen többek között a tanulmányi ösztöndíj, amely mindkét oktatási formában ugyanúgy elnyerhető, szociális támogatások, átsorolási lehetőség az önköltséges képzésről az államilag támogatott képzésekre. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a gördülékeny tandíj befizetésére hatással van-e az oktatási forma változása. Közel azonos válaszokat kaptunk mindkét esetben, ami azt jelenti, hogy különösebb kockázatot nem rejt ezen tényező. Az intézmény a pénzügyi kockázatok csökkentése érdekében lehetőséget biztosít a részletfizetésre is, amennyiben az indokolt.

Nagy hangsúlyt képvisel a számonkérésekből adódó feszültségforrás feltárása. A különböző dolgozatok, vizsgák különböző értékkel bírnak, tantárgytól függően. Mind a diákok, mind pedig az oktatók arra törekednek, hogy minél sikeresebb eredmények születhessenek. Számunkra nagyon fontos az oktató hozzáállása a tantárgyához, illetve adott esetben az előadásmód is sokat segíthet. Fontosnak tartottuk megvizsgálni, hogy a két különböző felépítésű és összetételű félévben mennyire érezték a hallgatók teljesíthetőnek az adott számonkéréseket. Valamilyen szinten szubjektívnek tekinthető ezen kérdésünk, hiszen mindenki különböző, eltérő képességekkel rendelkezik, és természetesen számos más tényező is közrejátszik, többek között a tanulásba fektetett idő és energia is. Nagyon hasonló eredmények születtek a felmérések során. A kitöltők 10 százaléka teljes mértékben, 70 százaléka nagyjából teljesíthetőnek, és 2-2 százaléka pedig teljesíthetetlennek minősíti az oktatási formától függetlenül. Ez számunkra kedvező értéket képvisel a kalkulátort tekintve, mivel inkább teljesíthetőnek vélik a hallgatók a számonkéréseket.

Ha ezt a kérdést egy kicsit tovább mélyítjük, akkor megtudhatjuk, hogy a bizonyos számonkérések milyen mértékben fedik le az órán elhangzott tananyagokat. Itt is közel azonos válaszokat kaptunk. A kitöltők többsége, (közel 70 százaléka) úgy véli, hogy részben lefedik a tanultakat, kicsivel több mint 20 százalékuk szerint teljes mértékben, és a maradék 10 százalék szerint pedig kevésbé fedik le, és plusz információforrást igényelnek, függetlenül az oktatási forma milyenségétől, ami arra enged minket következtetni, hogy a felméréseket ezen a téren

nem befolyásolta a változás, viszont többségüket tekintve az órán elmondott anyag mellet a tankönyv fellapozását is elvárják. Ezen szempontok szerint a számonkérés mélységét tekintve nem fedezhetőek fel változások.

Egyöntetű válasz érkezett a mintadolgozat és vizsga kitöltésével kapcsolatosan. Mindkét félév kapcsán pozitív visszajelzést kaptunk róluk, miszerint nagy segítségükre van a felkészülés során, és nagymértékben hozzájárul a sikeres teljesítésekhez. A hallgatói kockázatokat jelentős mértékben csökkenti, hiszen egy biztos támpontot ad a vizsga felépítése, és összetétele kapcsán, illetve a felkészülést is nagyban elősegíti. Továbbá nagyon kedvező gyakorlási lehetőség a számonkérésre. Megtudhatjuk, hogy nagyjából mire lehet majd számítani a dolgozatban.

Mint ahogyan előzőleg említettük, a számonkérések teljesíthetőségének vizsgálata során fontos figyelembe vennünk azt is, hogy ki milyen rendszerességgel és mélységgel sajátítja el az órán hallottakat, ezért fontosnak tartottuk ezt is megkérdezni a hallgatóktól. Kérdőívünkből kiderült, hogy jelenleg több időt és energiát fektetnek a hallgatók a tanulásba, mint az előző félév során. Amíg a tavaszi félévben volt, aki egyáltalán nem tanult, ezzel szemben ezt az opciót most senki nem választotta. A rendszeresen készülők száma visszaszorult az előző félévhez képest, viszont akik készülgetnek, azok száma 51,9 százalékra nőtt. Ezt annak tudhatjuk be, hogy míg az online számonkérések során lehetőség volt az „open book”-ra (annak a lehetősége, hogy a diákok a vizsgázás során előveszik jegyzeteiket, és a tankönyvet is segítségül hívják), addig ez jelenleg nem választható opció, ezáltal még inkább rá vannak kényszerülve a diákok az intenzívebb tanulásra. Ők azok, akik nem napi rendszerességgel, de azért hétről hétre átnézik az új anyagrészeket. Ezzel egyöntetűen azok száma is csökkent, akik csak néha-néha néznek bele a tananyagba. Abból a szempontból kockázatosabb volt a teljes körű online oktatás, hogy a diákok rendszertelenül-, vagy egyáltalán nem is készültek a mindennapok során.

A tanulás mélységét illetően az előző kérdésre kapott válaszokat alátámasztó eredményeket kaptunk.

6.sz. ábra:
A hallgatók százalékos megoszlása a tanulás mélységét illetően, a 2021-es évben

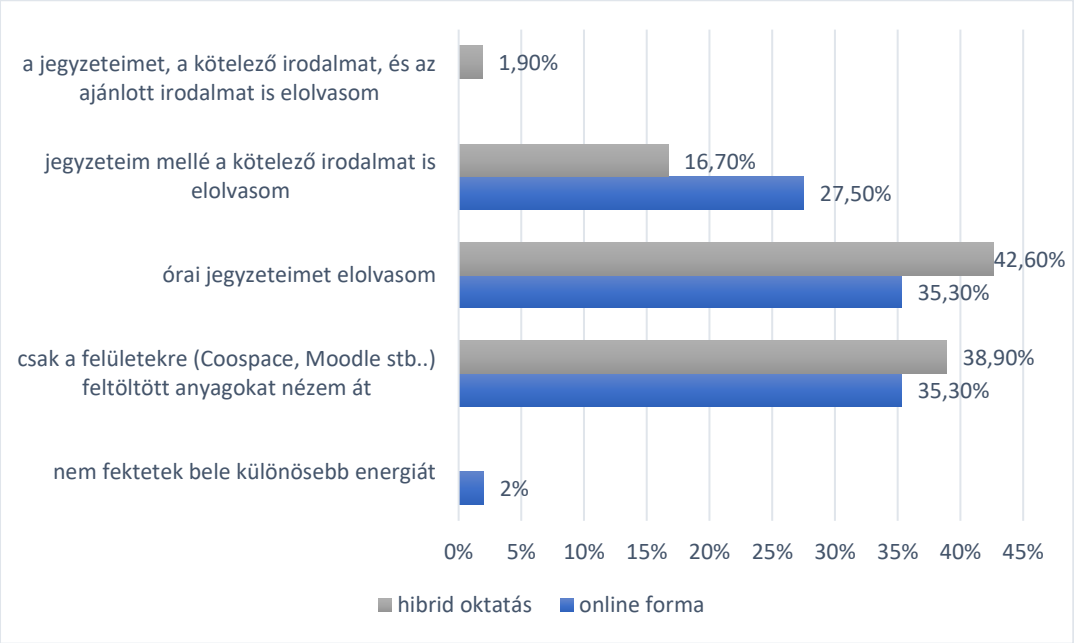

Forrás: Saját szerkesztés

A jelenléti számonkérés során több diák az órai jegyzetek mellé az ajánlott és kötelező irodalmat is fellapozza, míg ilyen kitöltő az előző félévben nem volt. Meglepő módon a kötelező irodalmat többen olvasták el jegyzeteik mellé az online oktatási formában. Az őszi félévben a kitöltők 42,6 százaléka csak az órai jegyzeteit olvassa el, ettől kisebb számban vannak azok, akik csak a különböző felületekre feltöltött anyagokat dolgozzák fel. A tavaszi félév során volt olyan tanuló, aki nem fektetett különösebb energiát a tanulásra. Összességében elmondható, hogy a két szélsőséges esetet jelölők száma elenyésző volt, többségében különböző mélységgel, de fektetnek energiát a tanulásba. A kockázatokat tekintve elmondhatjuk, hogy a legnagyobb kockázatot azon hallgató vállalta, aki nem fektetett energiát az anyag elsajátításába. Több kutatási kérdésünkkel összevethető ezen eredmény, hiszen a számonkérések teljesíthetőségével, illetve a tanulás rendszerességével is szoros összefüggésben van. Itt megjelenik az a hallgatói kockázat is, amely esetleg a tantárgy sikertelenségéhez vezethet, amely a hallgatók számára a képzési idő meghosszabbítását eredményezheti kedvezőtlenebb esetekben. Ezen jelenség gyakori az összes felsőoktatási intézményt tekintve.

A továbbiakban azt is megkérdeztük diáktársainktól, hogy melyik félévben értek el sikeresebb eredményeket. Egyöntetűen az online számonkérések lettek sikeresebbek, 64 százalékos többséggel. Ennek több oka is lehet, amelyből kettőt szeretnénk kiemelni. Egyrészt

a nyugodtabb környezet, ami segít csökkenteni a stresszhelyzetet, másrészt pedig a külső segítségforrások megléte, emellett persze számos más tényező állhat még a háttérben.

Úgy véljük, hogy a kockázatok csökkentésében nagy szerepet játszanak oktatóink, ahogy azt már előzőleg említettük. A felkészültség megléte oktatói oldalról is létfontosságú. Kíváncsiak voltunk arra, hogy társaink vettek-e már részt olyan tanórán, ahol úgy vélték, hogy az előadó kissé összeszedetlen vagy felkészületlen volt. Megnyugtató válaszokat kaptunk, miszerint ezen eredmény nagyon elenyésző, amely kockázat szempontjából is kedvező számunkra. A tavaszi félévet illetően a közel 60 kitöltő közül csupán 2 hallgató jelezte, hogy előfordult már vele ilyen, de többségében nem gyakori jelenség egyetemünkön. Szerettük volna különbséget tenni a két félév oktatása között, hogy tapasztalt-e valaki ezen okból kifolyólag eltérést. A kitöltők közel 75 százaléka úgy nyilatkozott, hogy oktatási formától függetlenül oktatóink kellőképpen felkészülten és nagy odaadással adják át tudásukat. A jelenlegi kutatásunk alatt több olyan diák is volt, aki úgy nyilatkozott, hogy elenyésző azon esetek száma mikor felkészületlen oktatóval találkoznak, míg az online oktatás alatt többször felfedezhető jelenség volt. Természetesen nem csak a diákok életére van nagy hatással a minket körbevevő járványhelyzet, ugyanúgy az oktatók is, mint szokás mondani „emberből vannak", így ez teljes mértékben elfogadható, hiszen nagyon ritka jelenség. Ami abból a szempontból is pozitívumként szolgál, hogy nagy befolyással bírnak hallgatóikra is. Felmérésünk alapján egységes válaszok érkeztek, miszerint egy tankönyv elolvasása és értelmezése nagyon kevés a tananyag megértése, és a vizsgákra való felkészülés szempontjából. Létfontosságú a megfelelő előadásmód tanítóink oldaláról, amely nagy újdonságot nem eredményezett számunkra az eredmény szempontjából.

Különböző szervezetek, szolgáltatások és dokumentumok állnak rendelkezésünkre, amelyeknek célja az iskolában történő könnyebb tájékozódást, és információellátást segítik. Többek között ilyen a HSZO, a tantárgyi útmutatók, a hallgatói követelményrendszer, illetve a különböző közösségi oldalakon létrehozott tanulói csoportok is. Fontosnak tartottuk körbejárni ezen területet is, hiszen nem is gondolnánk, hogy mennyi kockázatot rejthet a helytelen információforrás használata. Sokak hallgatótársaiktól és különböző csoportokból tájékozódnak, aminek több esetben nincs, vagy csak kevés valóságalapja van. Fontos a jól megválasztott forrás, amely többségében mind az oktatók által készített útmutatók, az egyetem által összeállított követelményrendszer, vagy az iskola által működtetett Hallgatói Szolgáltatási Osztály is. A fenti fejezetekben már említettük, hogy ezt a témakört csak az online oktatás alatt tettük fel kérdésként a felmérésben, ugyanis úgy gondoljuk, hogy az információszerzési szokások nem változnak, mivel az oktatási formától független ezen tényező, vagy ha mégis

változna az nagyon elenyésző módon történne. Az elemzéshez szolgáló kérdést azért tettük fel, mert a jelenléti és az online oktatás összehasonlítását szolgálja a különböző területeken, ezekre a következő válaszokat kaptuk:

A Hallgatói Szolgáltatási Osztályt jelenléti oktatás során könnyebben érik el a hallgatók, mint az előző félév során, tehát ebből a szempontból kockázatosabbnak tekinthetjük az online oktatást. A jelenléti oktatás nagyban elősegíti ezen kockázat csökkentését, hiszen ügyfélfogadási időben bármikor felkereshetőek. Ha a tantárgyi útmutatókat tekintjük a kitöltők közel 70 százaléka oktatási formától függetlenül használja előszeretettel őket, bár több, mint 20 százalék afelől nyilatkozott, hogy az online oktatás során sűrűbben fellapozta azokat, hiszen kevesebb tájékozódási lehetőség állt a rendelkezésükre.

5.4.2 A két különböző felméréshez tartozó kockázat-kalkulátor összehasonlítása

Mindkét kutatásunkhoz elvégeztük a számításokat, amelyeket a Simons féle kalkulátor mintájára, és értékhatáraira képeztünk. A mostani félévre vonatkozó kalkulátorunk összetétele csupán egy elemmel tér el, méghozzá a hibrid oktatási formával. Minden eredményt átszámítva töltöttük fel a kalkulátort, amelyek során a következő értékeket kaptuk. Az online oktatás terén az információmenedzsment bizonyult a legkockázatosabbnak a vizsgált területek közül. Ezen érték sajnos az őszi félévben sem változott. Bár a számonkérések formalitása eltérő, mégis ugyanazon értéket képviselik kalkulátorunkba.

7.sz. ábra:
A hallgatói kockázat-kalkulátorok összehasonítása

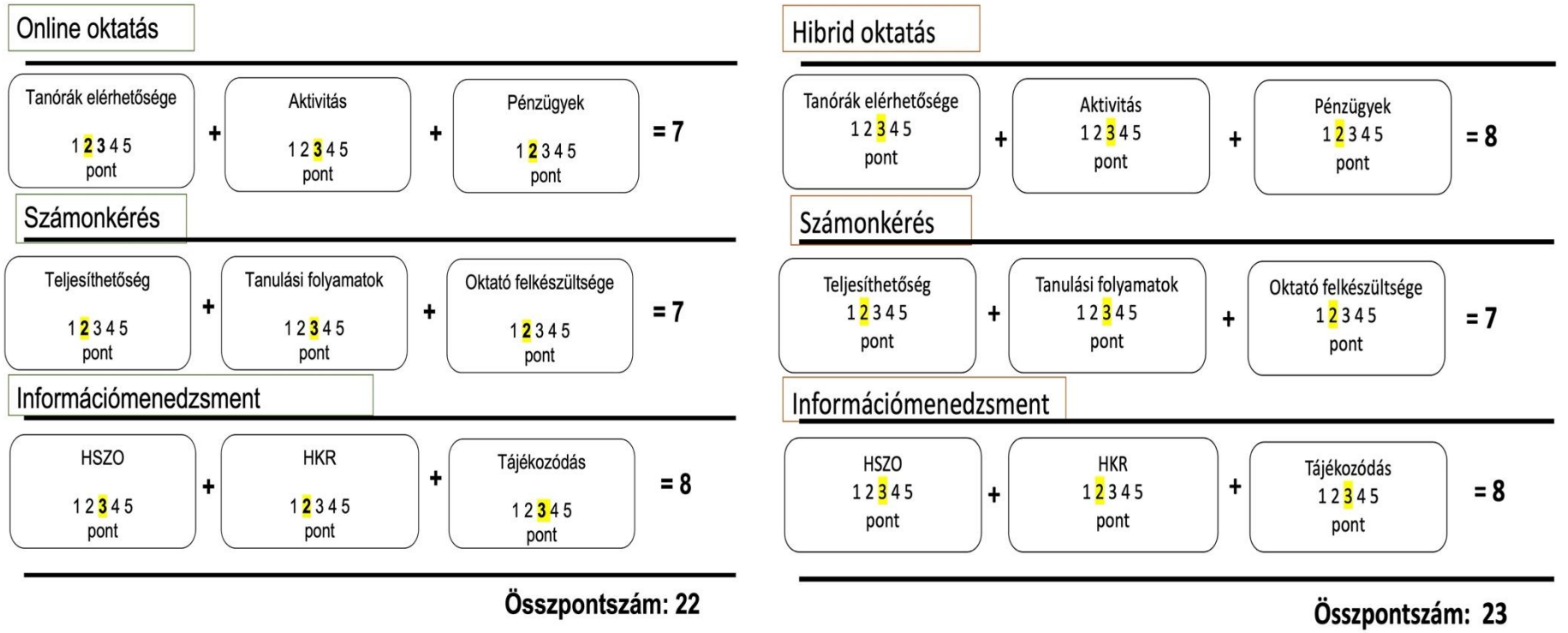

Forrás: Saját szerkesztés

Hasonló összpontszámú, de eltérő összetételű eredményeket kaptunk. Számunkra meglepő módon minimális eltérés bizonyul a két felmérés között. Az összehasonlíthatóság megléte érdekében nem változtattuk meg a három alappillérül szolgáló, vizsgálandó területeket. Habár különböző kérdésekkel próbáltuk megközelíteni az adott témaköröket, mégis közel azonos eredményre jutottunk, ezzel is bővítve a felmért területek kockázatának vizsgálatát. A hibrid oktatás, azon belül is a tanórák teljesíthetősége 1 ponttal kockázatosabbnak minősült az online oktatási formától, ez a tanórák elérhetőségi kockázatának tudható be. Számos hallgató arról tanúskodott, hogy nem tud bejelentkezni az online órákra a hibrid oktatás alatt, s úgy véljük, ennek oka az lehet, hogy míg jelenléti órán vesz részt a hallgató, azalatt online óra is folyik. Ez a probléma sajnos szinte minden diáknál jelen van az órák összeférhetetlensége miatt. A kötelező gyakorlatok meghirdetett időpontjaiban sok esetben másik tárgy előadása zajlik. A hibrid oktatás alatt a lemaradás kockázata úgy küszöbölhető ki, amennyiben az előadás felvételre kerül, és a későbbiekben visszanézésre van lehetőség. Így élő részvételre nincs lehetőség. Az érintett területeken belül egyik tényező sem kapott 3 pontnál magasabb értéket, amely kedvezőnek tekinthető, bár ezen tételek további figyelmet igényelnek. A számonkérés és az információmenedzsment értékei ugyan azt a kockázatmértéket képviselték mind a két oktatási forma alatt. Összesítésben nem mutatkozott egyik félév sem kockázatosnak ezen tekintetekben. Ez pozitívumként tekintendő, hiszen az lenne a cél, hogy a kockázatok egyik oktatási formában se emelkedjenek, sőt, inkább redukálódjanak. Mindkét esetben figyelmeztető zónába eső értéket kaptunk, de pozitívumként elmondható, hogy annak is alsó határához közelítünk, így a veszélyzónától távol helyezkedünk el. S amit mindenképp meg kell jegyeznünk, hogy lényegében mindegy, hogy milyen oktatási forma folyik éppen a BGE falain belül, kockázatok mindig lesznek, ugyanakkor egyik probléma sem olyan mértékű, melyet megoldani nem lehet.

5.5 Egészségügyi kockázatok

Fontosnak tartottuk körül járni az egészségügyi kockázatokat is, hiszen most jelentős szerepet képviselnek mindennapjainkban. Többek között megkérdeztük hallgatótársainktól, hogy mennyire tartják kockázatosnak egészségügyi szempontból a jelenléti/hibrid oktatást, amelyről 7 fő úgy gondolja, hogy egyáltalán nem rejt kockázatokat, 6 fő nagyon veszélyesnek ítélte, míg a maradék 76 százalék többé-kevésbé ítéli kockázatosnak az intézményen belüli oktatást. Úgy véljük ezek alapján, hogy elenyésző azok száma, akik elégedettek az eddigi

intézkedésekkel, és nem érzik indokoltnak a további szigorításokat. Adott esetben az aktivitást is nagyban befolyásolhatja az egészségügyi állapotunk.

8.sz. ábra:
A vírus csökkentése érdekében tett óvintézkedések a BGE-PSZK hallgatói által

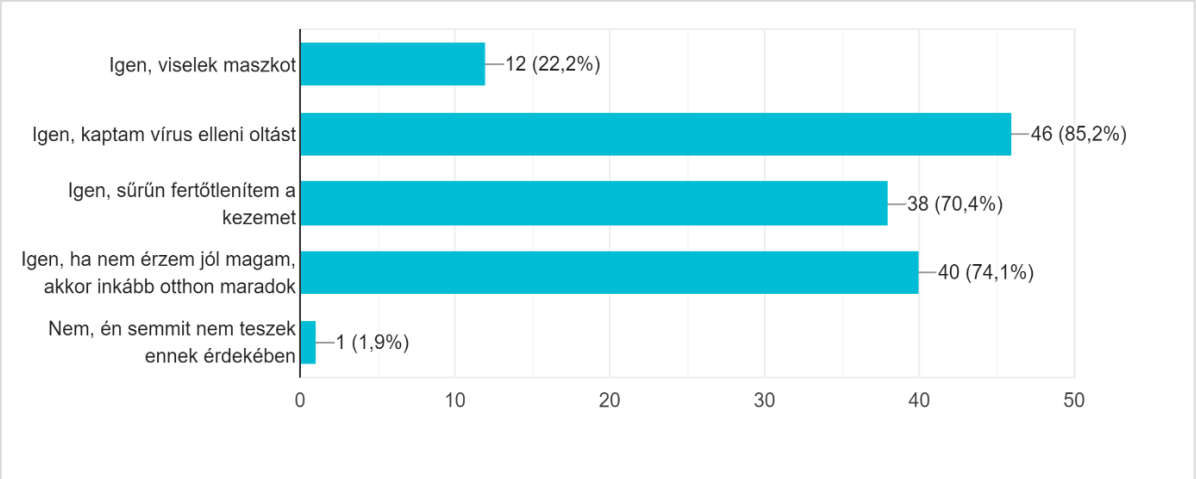

Forrás: Saját szerkesztés

Azt is vizsgáltuk, hogy a hallgatók mit tesznek a vírus terjedésének lassítása, illetve csökkentése érdekében, amelyet a 3-as számú diagramon szemléltettünk. Kíváncsiak voltunk arra, hogy ki milyen mértékben figyel oda a védekezésre, ezzel is csökkentve a kockázat jelentőségét. A legtöbben vírus elleni oltással rendelkeznek, és az otthon maradás mellett döntenek, ha nem érzik jól magukat. Nagy számú hallgatótársunk a sűrű kézfertőtlenítéssel járul hozzá a betegségek terjedésének megakadályozásához, többen maszkot is viselnek, és elenyésző azon válaszadók száma, akik figyelmen kívül hagyják a megelőzést szolgáló óvintézkedéseket.

Javaslatokat kértünk hallgatótársainktól a vírus terjedésének lassítása érdekében, az iskola területén belül, amelyre a következő válaszokat kaptuk: nagy létszámban érkezett be hozzánk az a javaslat, miszerint szükséges lenne minden második ülőhely kihagyása a nagyobb távolságtartás érdekében. Voltak, akik több kézfertőtlenítési lehetőség biztosítását javasolnák, mert keveslik az épületben elhelyezett állomások számát. Többen úgy gondolják, hogy a testhőmérséklet mérése a bejáratoknál, és a kötelező maszkviselés elrendelése az iskola épületén belül nagyban hozzájárulna a vírus terjedésének lassításához. Szintén több hallgatótól kaptuk azt a választ, hogy nagy segítséget nyújtana a tanórák online nyomon követési lehetősége azok számára, akik betegség miatt nem tudnak jelen lenni a tanórán, mivel így nem maradnának le a tananyagról, ha már az egészségügyi állapotuk úgy engedi. A teljes online

oktatásra való átállás is szóba került a javaslattételek kapcsán, miszerint számos hallgató nagyon veszélyesnek tartja az órák jelenléti követését. Az asztalok, padok sűrű fertőtlenítése is segítene a diákoknak a kiegyensúlyozottabb tanulásban, tudván, hogy ezen szempontból az egyetem megtette a szükséges intézkedéseket. Az online oktatásra valló átállás mellett felmerült az online vizsgák lebonyolításának lehetősége is a diákok körében, amely szintén csökkentené a nagyszámú érintkezést. Volt, aki afelől tett javaslatot, hogy a betegeket haza kellene küldeni, hiszen több megbetegedést okozott már ezen veszély, mivel sokan úgy vélekednek, hogy inkább részt vesznek az órákon betegen, de nem szeretnének lemaradni a tananyagban, viszont így megfertőzik az egészséges diákokat is.

Ahogy az dolgozatunk elején is említésre került, a COVID-19-től eltekintve számos más egyészségügyi kockázat rejlik egy oktatási intézményekben, amely tartósan beteg diákokat érint, ők többszörösen vállalják azokat a kockázatokat, amelyek hallgatótársaikat is érintik.

Ha nem a megbetegedések szempontjából vizsgáljuk, akkor elmondható az is, hogy a teljes körű online oktatás egészségügyileg károsabbnak, kockázatosabbnak tekinthető saját tapasztalatok alapján, hiszen a hétköznapok a szobában, a számítógép előtt telnek el. Ennek számos kockázata van az egészségünket tekintve. Egyrészt nem vagyunk a friss levegőn, míg a hibrid oktatás során már csak a bejárás alatt is levegőzünk. Másrészt mentális problémákhoz is vezet, hogy nem vagyunk emberekkel körülvéve, nem beszélgetünk folyamatosan társainkkal, maximum chat formájában, vagy néha-néha telefonhívásban. Az egész napos ülés és a mozgás hiánya is kockázatot hordoz.

Összességében elmondható, hogy nagy feszültségforrás a betegségek terjedése, hiszen számos tanuló nem vesz tudomást társairól, és olyan egészségügyi állapotban jelennek meg az intézményben, amivel szükségesebb lenne otthon maradni. Jelenlegi helyzetünket tekintve nagyon fontos, hogy figyeljünk egymásra, és minden tőlünk telhetőt megtegyünk azért, hogy mind a saját, mind pedig a környezetünkben lévők egészségét fenntartsuk. Kijelenthető, hogy a jelenléti oktatás ebből a szempontból jóval kockázatosabb, mint az előző féléves oktatási forma. Ezen kockázat nem csak a hallgatókra van hatással, hanem a minket körülvevő számos oktatóra, dolgozóra, és családtagokra is.

6. Összegzés

A továbbiakban összegezzük dolgozatunkat, majd a kutatási kérdést vizsgáljuk meg, az általunk kijelentett hipotézis segítségével. Végezetül következtetéseket vonunk le kapott eredményeink kapcsán, és javaslatot teszünk a kockázatok csökkentésének lehetőségire a saját és hallgatótársaink nevében.

Dolgozatunk elején ismertettük hipotézisünket, és ebből kiindulva fogalmaztuk meg kutatási kérdésünket, amelyre kerestük a választ. Azt feltételeztük, hogy a Budapesti Gazdasági Egyetem a biztonságos zónába eső értéket fog eredményezni. A felmérésünket pedig a következő kérdésre építettük fel: Mennyire jelent nagy kockázatot a vírushelyzet az oktatásra, és a diákok milyen jellegű kockázatokkal szembesülnek minden nap a hallgatói lét során? Nos megdöntve tézisünket, a következő eredményre jutottunk: a BGE, hallgatói kockázatok szempontjából figyelmeztető zónába eső értéket képvisel, amelyet számos tényező megvizsgálása után jelentünk ki. A vírushelyzet jelentős kockázattal bír a mindennapok során, és számos más feszültségforrás fedezhető fel a hallgatók körében, többek között például az oktatási formákban, a számonkérésekben és az információmenedzsmentben is. Ezeket elemeire bontva, részleteiben vizsgáltuk, amely kockázatokat egy kis odafigyeléssel mérsékelni, vagy adott esetben ki is lehet küszöbölni. A biztonságos zónától nem messze helyezkedünk el, így a figyelmet felhívva orvosolható problémákat tártunk fel.

Következtetéseknek az alábbiakat vontuk le: mindkét oktatási forma egymástól függetlenül számos kockázatot ölel fel hallgatói szempontból is, de a jelenléti, avagy a hibrid oktatás kockázatosabbnak minősült, amely többek között az egészségügyi helyzetből, és a tanórák elérhetőségéből felmerülő problémákból adódik. Az előző félév tanulsága alapján többen szereztek be a tanulást elősegítő eszközöket (laptopot, tabletet stb..), mivel lecsökkent azok száma, akik ezen okokból kifolyólag nem tudtak részt venni az órákon és a számonkéréseken. A lakóhelyet és az iskola épületét illetően az internetkapcsolat közel azonos minőségűnek bizonyult, bár mindkét oktatási formában előfordulnak ezen jelenség kockázatai.

Az alvás veszélyének fenyegetését kivéve, a különböző külső hatások figyelemelvonó szerepe nőtt az őszi félévre. A hibrid oktatás bizonyult kockázatosabbnak ezen szempont alapján is, ugyanakkor az online oktatás alatt az alvást négyszer annyian választották az online oktatás alatt, a tanóra követése helyett, mint a jelenléti formában. A tanulás halogatása jelentősen nagyobb létszámot érint a jelenlegi oktatás során, míg tavasszal ezen kockázat mérsékeltebb volt. Ennek változását többségében a lehetőségek bővülésének tudjuk be, hiszen

tavasszal szigorúbb szabályok voltak érvényben, ami például a szórakozási és egyéb más tevékenységek lehetőségét is nagy mértékben visszaszorította.

A pénzügyeket illetően a hibrid oktatás minősült kedvezőbbnek, hiszen 2/3-os többséggel, kedvező irányba változtak a bevételek és kiadások a hallgatók körében. Vizsgáltuk az intézménytől kapott támogatások változását is, ahol az online oktatás, és az akkori járványügyi helyzet a kitöltők 13,7 százalékát érintette kedvezőtlenül.

A számonkérések 70százalékos arányban viszonylag teljesíthetőnek mondhatók oktatási formától függetlenül, bár még így is van 2-2 százalék, akik egyáltalán nem tudnak velük megbirkózni, amelynek számos okát tártuk fel, különböző megközelítésekben. A diáktársaink többségében úgy vélik, hogy a számonkérések részben lefedik a tanultakat, bár többször plusz információforrást igényel minkét oktatási formában. Ami arra enged minket következtetni, hogy az oktatókat ezen a téren nem befolyásolta a változás, viszont többségüket tekintve az órán elmondott anyag mellet a tankönyv fellapozását is igénylik.

Egyöntetű válasz érkezett a mintadolgozat és vizsga kitöltésével kapcsolatosan. Mindkét félév kapcsán pozitív visszajelzést kaptunk róluk, miszerint nagy segítségükre van a felkészülés során, és nagymértékben hozzájárul a sikeres teljesítésekhez. A hallgatói kockázatokat jelentős mértékben csökkenti, hiszen egy biztos támpontot ad a vizsga felépítése, és összetétele által.

A rendszeresen készülők száma visszaszorult az előző félévhez képest, viszont akik „készülgetnek”, azok száma 51,9 százalékra nőtt. Ezt annak tudhatjuk be, hogy az online számonkérések során az „open book” lehetősége jelen volt, ez most kivitelezhetetlen. Bár az előző félévben sem megengedett és szabályszerű tevékenységnek volt mondható, mégis számos hallgató élt a lehetőséggel. Ezt többféle módon próbálták oktatóink visszaszorítani a számonkérések során.

A kitöltők 42,6 százaléka csak az órai jegyzeteit olvassa el, ettől kisebb számban vannak azok, akik csak a különböző felületekre feltöltött anyagokat dolgozzák fel. Kutatásunkból kiderült, hogy elvétve találunk 1-1 olyan diákot, aki belenéz az ajánlott irodalomba is. Tapasztalataink alapján nem képezik a számonkérés anyagát, így sokan mellőzik fellapozásukat. Viszont aki az adott témában további részletek iránt érdeklődik, annak nagyon jó lehetőség. Természetesen a tananyag könnyebb megértését és elsajátítását szolgálják, ugyanúgy, mint a kötelező irodalmak is.

Az online számonkérések lettek sikeresebbek, 64 százalékos többséggel. Ennek több oka is lehet, amelyből kettőt szeretnénk kiemelni. Egyrészt a nyugodtabb környezet, ami segít

csökkenteni a stresszhelyzetet, másrészt pedig a külső segítségforrások megléte. Emellett persze számos más tényező állhat még a háttérben.

Felmérésünkben továbbá az is számottevő volt, hogy oktatási formától függetlenül oktatóink kellőképpen felkészülten és nagy odaadással adják át tudásukat. Akadt néhány diák, aki nem volt megelégedve minden tanóra színvonalával. De ettől eltekintve, összességében elmondható, hogy a hallgatók elégedettek tanítóik munkájával, és nem volt megbánás arról a részről sem, hogy ezt az intézményt választották a továbbtanulási lehetőségek kapcsán. Színvonalas oktatás révén megannyi kecsegtető lehetőség vár minket a munka világában, amelyhez a szakmai alapokat teljes mértékben elsajátíthatjuk.

Ha a tantárgyi útmutatókat tekintjük a kitöltők közel 70 százaléka oktatási formától függetlenül használja előszeretettel őket, bár többen afelől nyilatkoztak, hogy az online oktatás során sűrűbben fellapozta azokat. Ebből arra következtetünk, hogy jelenléti oktatás során ilyen téren könnyebbséget nyújtanak barátaink, ismerőseink, diáktársaink, akiktől napi szinten érdeklődhetünk, és akikkel megvitathatjuk ezen jellegű kérdéseinket. Az épületen belül számos információ vesz minket körül minden nap, amely az online oktatás során kivitelezhetetlen volt.

Egészségügyi szempontból a hibrid oktatás bizonyult jelentős kockázatforrásnak. Néhány fő kivételével szinte mindenki, valamilyen szinten látja a benne rejlő kockázatokat. Több olyan társunk volt, akik a többiek által betegedtek le, hiszen kedvezőtlen egészségügyi állapotban is igénybe veszik az intézmény szolgáltatásait. Számos tanuló sajnálatos módon nem vesz tudomást társairól ilyen jellegű problémák esetében.

Végezetül szeretnénk javaslatainkat összegezni lehetőségeinktől függően, mivel a minket körülvevő kockázatokat jelentős mértékben vissza tudjuk szorítani bizonyos intézkedésekkel. A figyelmeztető zónában bár nincs ok pánikra, viszont nagyon fontos szem előtt tartani a feszültségforrásokat, és sűrűbben, mélységesebben elemezni azokat. Fel kell tárni, majd orvosolni szükséges az okokat. Ha eltekintünk a problémák felett, akkor könnyen meglehet, hogy átkerülünk a veszélyzónába, ahol már sokkal nehezebb lesz visszafordítani az adott folyamatokat. Rendszeres vizsgálatok javasoltak, hogy ezen értékek semmiképpen ne növekedjenek, hanem csökkenteni igyekezzünk őket. Persze, mint említésre került, a hallgatói kockázatok elenyésző részét képezik az intézmény által birtokolt számos feszültségforrásnak, de úgy gondoljuk, hogy ha ebből a megközelítésből is tudjuk csökkenteni a kockázatok jelentőségét, az nagyban hozzájárul az iskola hatékonysághoz.

A hallgatói kockázatok csökkentése érdekében a következőket javasoljuk:

Járványügyi szempontból számos diák javaslatai helytállók lehetnek, többek között kiszűrni és haza küldeni a beteg hallgatókat, a nagyobb távolságtartás érdekében minden

második helyre ültetni a tanulókat. Továbbá szükséges lenne kerülni a jelenléti csoportmunkák meglétét, a minél kevesebb érintkezés okából kifolyólag, így online lebonyolítani azokat. Ez az egyik legjelentősebb veszélyforrás, így folyamatos vizsgálatok javasoltak ezen területen.

A tanórák elérhetőségét illetően úgy véljük, hogy nagyon hasznos lenne minden óra online nyomon követési lehetőségének biztosítása, mind a betegek, mind pedig azok szempontjából, akik nem tudnak bejelentkezni az órára más tanórán való részvétel miatt.

Az aktivitás kérdését fontos lenne a diákoknak szem előtt tartani, hiszen saját magukért tanulnak, a saját céljaik elérése érdekében. Kedvezőbbnek tűnhet adott esetben a barátokkal való találkozás vagy az alvás előnyben részesítése, de az órán való aktív jelenlét nagyban hozzájárul a tananyag elsajátításához, így majd a későbbiekben az államvizsgán való helytálláshoz is.

A számonkérés témakörén belül, amit kiemelnénk, hogy nagyon pozitív visszajelzés érkezett a mintadolgozatok és vizsgák készítése kapcsán. Lehetőségektől függően javasoljuk ezek további véghezvitelét, hiszen nagyban hozzájárul a diákok sikeresebb eredményihez. Ami a számítógépen történő vizsgáztatást illeti, a rendszer leterheltsége miatt több kockázat is felmerült az elmúlt évek során. Ezek kiküszöbölése érdekében a forrásokat kihasználva, illetve a lehetőségek függvényében szélesebb időintervallumban történő számonkérés javasolt, ezzel is csökkentve az egyszerre vizsgázó hallgatók számát. Voltak olyan diákok, akik nem voltak megelégedve az oktató felkészültségével, illetve tanórájával kapcsolatban. Ezen esetekben javasolt a félév végén, a Neptun rendszerben megjelenő kérdőívek kitöltése, amely az intézmény számára segítséget nyújt az ilyen kockázatok csökkentésének lehetőségében.

Ami az információmenedzsmentet illeti, az a tapasztalatunk, hogy sok diák rossz információforrást választ magának, ami jelentős mértékben megnöveli a kockázatok számát. Javasolt a megfelelő forrás választása, amelyek többségében nem a különböző fórumokon létrehozott diákcsoportokból áll. Adott probléma esetében az oktatókat, az intézmény dolgozóit szükséges inkább felkeresni, vagy fellapozni az intézmény által kibocsátott hivatalos dokumentumokat, amelyek többségében megtalálhatóak az egyetem honlapján, illetve feltöltésre kerülnek a különböző, az egyetem által vezérelt felületekre. A HKR fellapozása is javasolt a továbbiakban, hiszen számos kockázat kiküszöbölhető lenne annak tanulmányozásával. Sajnos több olyan hallgatóval is találkoztunk kutatásunk során, aki nem is hallotta még, hogy lézetik a Hallgatói Követelményrendszer (HKR).

A magasabb kockázatot rejtő tényezők folyamatos vizsgálata elősegítheti az általunk mért eredmények csökkentését. Dolgozatunkkal szerettük volna szemléltetni, hogy mennyi kockázat rejlik a felsőoktatási intézményeken belül, amelyekre sok esetben nem is gondolunk.

Fontosnak tartottuk diáktársaink véleményét is, hiszen ezen feszültségek többségében minket érnek, így jó ötletnek véltük, ha erre alapozva készítjük el kutatásunkat.

Felhasznált irodalom

1. Ali Breadon – Ben Connor – Danny Harvey – Reena Bajaj – Caitroina McCusker- Charlie Martin – Nishtha Sharma (2021): Managing risk in Higher Education: Higher Education sector risk profile. Letöltve: https://www.pwc.co.uk/government-public-sector/education/documents/higher-education-sector-risk-profile-2021.pdf . Letöltés dátuma: 2021.10.04.

2. Dionne J. Jones – Betty Collier Watson (1990): High risk Students and Higher Education. 3. jegyzet. ASHE ERIC. USA. ISSN: 0884-0040. Letöltve: https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED321726.pdf . Letöltés dátuma: 2021. 10.04.

3. BAO Wei (2020): COVID-19 and online teaching in higher education: A case study of Peking University. Human Behavior and Emerging Technologies, 2, 2020. pp. 113–115. doi:10.1002/hbe2.191

4. Domokos László – Nyéki Melinda – Jakovác Katalin –Németh Erzsébet – Hatvani Csaba (2015): Kockázatelemzés és kockázatkezelés a közszférában és a közpénzügyi ellenőrzésben. Pénzügyi szemle. Folyóirat. 2015. 1. Letöltve: https://www.penzugyiszemle.hu/upload/documents/domokos-2015-1-mpdf_20170819224052_13.pdf . Letöltés dátuma: 2021. 10. 04.

5. Dr. Fekete István (2009): Folyamat alapú működési kockázatfelmérés – kockázatelemzés alapú belső ellenőrzés. Egészségügyi Gazdasági szemle 2009.6.p.:1-6. Letöltve: https://weborvos.hu/adat/files/2010/egvedec510.pdf . Letöltés dátuma: 2021.10.05.

6. Farkas Szilveszter – Ivanyos János – Szabó József (2020): Kockázatkezelés és biztosítás. Online tankönyv. 2020. Budapest – Győr. Letöltve: https://coospace.uni-bge.hu/CooSpace/Scene-230332/Folder-644476 Letöltés dátuma: 2021.02.10.

7. Vértényi Gábor Jenő – Bus András Péter – Jakovác Katalin – Eötvös Magdolna – Szudi Ferencné - Weltherné Szolnoki Dóra (2015): Az állami felsőoktatási intézmények gazdálkodása és működése. Budapest, Állami Számvevőszék. ISBN 978-615-5222-07-8. Letöltve: http://real.mtak.hu/39089/1/tanulmany_az_allami_felsooktatai_intezmenyek_gazdalkodasa.pdf .Letöltés dátuma: 2021.10.10.

8. Kálmán Botond – Tóth Arnold (2020): A COVID-19 hatása a felsőoktatásra oktatói vélemények kérdőíves felmérése alapján. Online. J. Selye Egyetem, Komárom, Szlovákia. ISBN: 978-80-8122-375-4. Elérhető: http://uk.ujs.sk/dl/3754/Kalman.pdf . Letöltés dátuma: 2021.10.10.

9. Katona-Kis Viktória (2017) „Az emberi tényező által generált kockázatok és bizonytalanságok kezelése a felsőoktatásban = Managing the human factor generated risks and uncertainties in higher education", *Köztes-Európa*, 9(1-2), pp. 325-333. Elérhető: https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/vikekke/article/view/12769/12625 Letöltés dátuma: 2021.10.05.

10. Sherry Jones (2019): Top Risk Management Issues Facing Higher Education. Letöltve: https://reciprocity.com/top-risk-management-issues-facing-higher-education/ . Letöltés dátuma: 2021.10.10.

11. Tóth Gábor (2007): Biztosítási Ismeretek -Vállalkozások Biztosítása vélemények kérdőíves felmérése alapján. Letöltve: ***http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/BTjegyzet-07.pdf*** . ***Letöltés dátuma: 2021.10.04.***

Mellékletek

1.számú: Tavaszi kérdőív:

Elérhetősége: https://docs.google.com/forms/d/1Z4p4D4fp77kddJ7V8vnW4Wul-xzyeRamS3XSyvmAM3A/edit

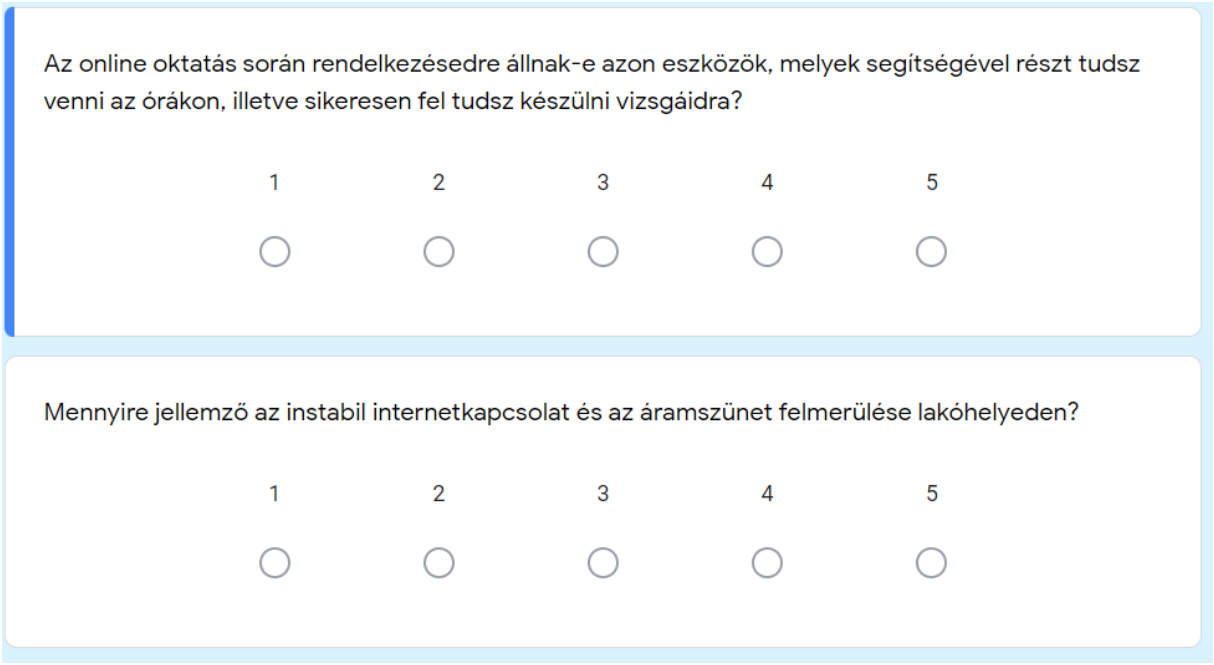

Előfordult-e már, hogy az előbb említett okokból kifolyólag (instabil internet) nem tudtál bejelentkezni egy tanórára, vagy sikertelen vizsgát produkáltál?

- ◯ Igen
- ◯ Nem

Mennyire jellemző rád, hogy az otthoni körülmények elvonják a figyelmed a tanulásról?

1	2	3	4	5
◯	◯	◯	◯	◯

Az alábbi kockázat mennyire jellemző rád?

	1	2	3	4	5
Alvás tanóra helyett	◯	◯	◯	◯	◯

Az alábbi kockázat mennyire jellemző rád?

	1	2	3	4	5
Tanulás halogatása	◯	◯	◯	◯	◯

Az alábbi kockázat mennyire jellemző rád?

	1	2	3	4	5
Családdal/barátokkal való foglalkozás előnyben részesítése	◯	◯	◯	◯	◯

Hogyan változtak az online oktatás alatt a bevételeid/kiadásaid?

- ◯ Nem változtak
- ◯ Kedvezőtlenül változtak
- ◯ Kedvező irányba változtak

Az online oktatás (vírushelyzet) befolyásolta-e az intézménytől kapott támogatásaidat?

- ◯ Igen
- ◯ Nem

A jelenlegi helyzet mennyire befolyásolta a gördülékeny tandíj befizetését? (Amennyiben fizetsz tandíjat)

1	2	3	4	5
◯	◯	◯	◯	◯

Mennyire érzitek teljesíthetőnek a számonkéréseket az iskolában (zh, beadandók, vizsgák...)?

	1	2	3	4	5	
Teljesíthetőek	◯	◯	◯	◯	◯	Nem igazán teljesíthetőek

Véleményetek szerint az előadások anyaga lefedi-e a számonkéréseket, vagy egyéb információforrásokat igényel?

- ◯ Véleményem szerint teljes mértékben lefedik
- ◯ Részben lefedik
- ◯ Kevésbé fedik le, általában plusz információforrásokat igényel

Véleményed szerint mennyire járul hozzá egy esetleges minta zh/vizsga feladatsor kitöltése a sikeres vizsgákhoz?

	1	2	3	4	5	
Sokat segít	◯	◯	◯	◯	◯	Nem igazán látom értelmét

Milyen rendszerességgel tanulsz a félévek során?

- ◯ Nem szoktam tanulni
- ◯ Általában az utolsó pillanatra hagyom a tanulást
- ◯ Néha-néha bele szoktam nézni az anyagba
- ◯ Tanulgatok
- ◯ Rendszeresen készülök

Hogyan/Milyen mélységgel sajátítod el a tananyagot?

- ◯ Nem fektetek bele különösebb energiát
- ◯ Csak a felületekre feltöltött anyagokat nézem át (Coospace,Moodle)
- ◯ Órai jegyzeteimet elolvasom
- ◯ A jegyzeteim mellé a kötelező irodalmat is elolvasom
- ◯ A jegyzeteimet, a kötelező irodalmat, és az ajánlott irodalmat is elolvasom

A jelenléti, vagy az online oktatás során voltak eredményesebbek a számonkérések?

- ◯ A jelenléti oktatás során jobb eredményeket értem el
- ◯ Inkább az online oktatás során értem el jobb eredményeket

Milyen rendszerességgel találkozol olyan oktatóval, aki felkészületlenül érkezik a tanórára?

	1	2	3	4	5	
Nem találkoztam még olyan oktatóval	◯	◯	◯	◯	◯	Rendszeresen

Hogyan befolyásolja tanulmányod az oktató felkészültsége/felkészületlensége?

	1	2	3	4	5	
Nagy befolyással van rám	◯	◯	◯	◯	◯	Különösképp nem befolyásol, a tankönyvből fel tudok készülni

Mennyire ítéled hasznosnak, illetve mennyire járul hozzá a HSZO az ügyeid intézéséhez?

	1	2	3	4	5	
Nagyon hasznos, sokat segítenek	○	○	○	○	○	Számomra nem annyira hasznos

Milyen könnyen tudod elérni a HSZO-t (email, telefon..)?

	1	2	3	4	5	
Nagyon könnyen	○	○	○	○	○	Sose tudom őket elérni

Szoktad-e tanulmányozni a Hallgatói Követelményrendszert (HKR)?

- ○ Mi az a HKR?
- ○ Hallottam már róla
- ○ Már egyszer elolvastam, de nem igazán értettem
- ○ Szoktam olvasgatni
- ○ Elolvastam, és tisztában vagyok vele

Mennyire szoktál támaszkodni a tantárgyi útmutatókra?

	1	2	3	4	5	
Rendszeresen	○	○	○	○	○	Soha

Szoktál-e tájékozódni közösségi oldalakon létrehozott tanulói csoportokból?

- ◯ Nem hallottam még róluk
- ◯ Hallottam már, hogy vannak ilyen csoportok, de nem vagyok tag
- ◯ Több ilyen csoportnak tagja vagyok, de annyira nem követem az eseményeket
- ◯ Tagja vagyok, néha bele szoktam nézni
- ◯ Tagja vagyok, és rendszeresen figyelemmel követem őket

Véleményed szerint az alábbi információforrás mennyire biztonságos?

	1	2	3	4	5
Hallgatótársak	◯	◯	◯	◯	◯

Véleményed szerint az alábbi információforrás mennyire biztonságos?

	1	2	3	4	5
HSZO	◯	◯	◯	◯	◯

Véleményed szerint az alábbi információforrás mennyire biztonságos?

	1	2	3	4	5
Egyetemi felületek (Coospace, Moodle, Neptun stb.)	◯	◯	◯	◯	◯

Véleményed szerint az alábbi információforrás mennyire biztonságos?

	1	2	3	4	5
Oktatók	◯	◯	◯	◯	◯

2.számú: Őszi kérdőív
Elérhetősége: https://docs.google.com/forms/d/1PrF1pio_JyZayCvPrzF3rP4FynR9avl09Z-yTRJi6KM/edit

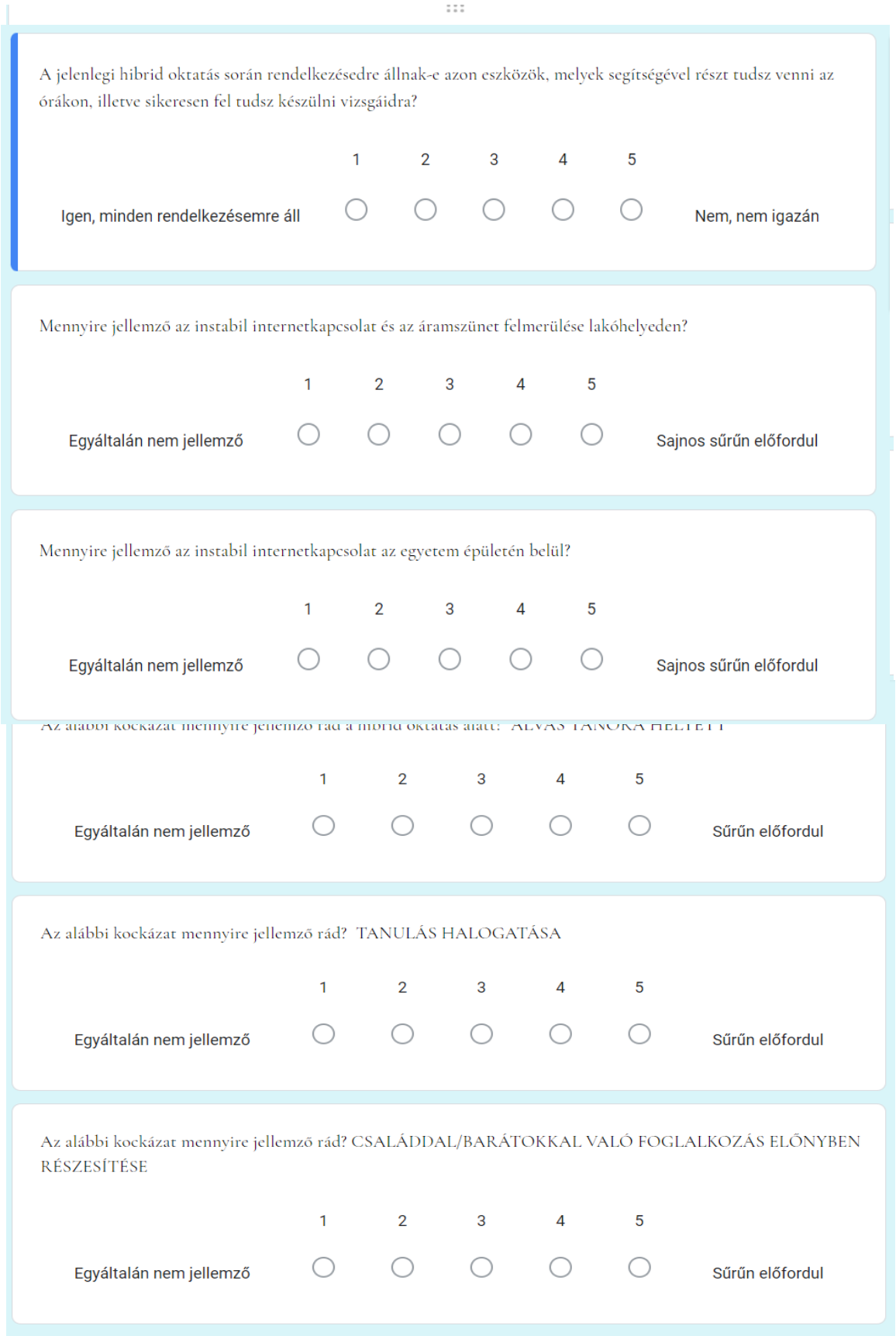

A jelenlegi hibrid oktatás során rendelkezésedre állnak-e azon eszközök, melyek segítségével részt tudsz venni az órákon, illetve sikeresen fel tudsz készülni vizsgáidra?

	1	2	3	4	5	
Igen, minden rendelkezésemre áll	○	○	○	○	○	Nem, nem igazán

Mennyire jellemző az instabil internetkapcsolat és az áramszünet felmerülése lakóhelyeden?

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem jellemző	○	○	○	○	○	Sajnos sűrűn előfordul

Mennyire jellemző az instabil internetkapcsolat az egyetem épületén belül?

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem jellemző	○	○	○	○	○	Sajnos sűrűn előfordul

Az alábbi kockázat mennyire jellemző rád a hibrid oktatás alatt? ÁLVÁS TANÓRA HELYETT

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem jellemző	○	○	○	○	○	Sűrűn előfordul

Az alábbi kockázat mennyire jellemző rád? TANULÁS HALOGATÁSA

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem jellemző	○	○	○	○	○	Sűrűn előfordul

Az alábbi kockázat mennyire jellemző rád? CSALÁDDAL/BARÁTOKKAL VALÓ FOGLALKOZÁS ELŐNYBEN RÉSZESÍTÉSE

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem jellemző	○	○	○	○	○	Sűrűn előfordul

Hogyan változtak a hibrid oktatás alatt a bevételeid/kiadásaid?

- ◯ Nem változtak
- ◯ Kedvezőtlenül változtak
- ◯ Kedvező irányba változtak

A jelenlegi helyzet mennyire befolyásolta a gördülékeny tandíj befizetését? (Amennyiben fizetsz tandíjat)

	1	2	3	4	5	
Nem befolyásolta	◯	◯	◯	◯	◯	Kedvezőtlenül érintette

Mennyire érzitek teljesíthetőnek a számonkéréseket az iskolában (zh, beadandók, vizsgák...)?

	1	2	3	4	5	
Teljesíthetőek	◯	◯	◯	◯	◯	Nem igazán teljesíthetőek

Véleményetek szerint az előadások anyaga lefedi-e a számonkéréseket, vagy egyéb információforrásokat igényel?

- ◯ Véleményem szerint teljes mértékben lefedik
- ◯ Részben lefedik
- ◯ Kevésbé fedik le, általában plusz információforrásokat igényel

Véleményed szerint mennyire járul hozzá egy esetleges minta zh/vizsga feladatsor kitöltése a sikeres vizsgákhoz?

	1	2	3	4	5	
Sokat segít	◯	◯	◯	◯	◯	Nem igazán látom értelmét

Milyen rendszerességgel tanulsz a félévek során?

- ◯ Nem szoktam tanulni
- ◯ Általában az utolsó pillanatra hagyom a tanulást
- ◯ Néha-néha bele szoktam nézni az anyagba
- ◯ Tanulgatok
- ◯ Rendszeresen készülök

Hogyan/Milyen mélységgel sajátítod el a tananyagot?

- ◯ Nem fektetek bele különösebb energiát
- ◯ Csak a felületekre feltöltött anyagokat nézem át (Coospace,Moodle)
- ◯ Órai jegyzeteimet elolvasom
- ◯ A jegyzeteim mellé a kötelező irodalmat is elolvasom
- ◯ A jegyzeteimet, a kötelező irodalmat, és az ajánlott irodalmat is elolvasom

A jelenléti vagy az online oktatás során találkoztatok több olyan oktatóval, aki felkészületlenül „érkezett" az órára?

- ◯ Jelenléti oktatás alatt
- ◯ Online oktatás alatt
- ◯ Mindkét oktatási formában kellőképpen felkészültek voltak
- ◯ Mindkét oktatási formában érzékeltem ezt a problémát

A jelenléti vagy az online oktatás során tudtad könnyebben elérni a HSZO-t?

- ◯ Jelenléti oktatás alatt
- ◯ Online oktatás alatt

Melyik oktatási formában támaszkodtál többet a tantárgyi útmutatóra?

- ◯ Jelenléti oktatás alatt
- ◯ Online oktatás alatt
- ◯ Mindkét oktatási formában azonosan
- ◯ Nem szoktam használni, függetlenül az oktatási formától

Melyik oktatási formát preferálod jobban?

- ◯ Jelenléti oktatás
- ◯ Online oktatás

Egészségügyileg mennyire érzed kockázatosnak a jelenléti oktatást?

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem érzem kockázatosnak	◯	◯	◯	◯	◯	Nagyon kockázatos

Teszel-e valamit azért, hogy csökkentsd a vírus terjedésének kockázatát? (Több válasz megjelölése is lehetséges)

- ☐ Igen, viselek maszkot
- ☐ Igen, kaptam vírus elleni oltást
- ☐ Igen, sűrűn fertőtlenítem a kezemet
- ☐ Igen, ha nem érzem jól magam, akkor inkább otthon maradok
- ☐ Nem, én semmit nem teszek ennek érdekében

Mit javasolsz a vírus terjedésének lassítása érdekében az iskolán belül? (pl. testhőmérséklet mérése a bejáratnál, kötelező maszkviselés...) *

Rövid szöveges válasz